ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 569 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 1898 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 3—15 | 29 ՌԷԲ ՖԻՒԼ ԱԽԻՐ 1316 | 3 ԷԻԼՈՒԼ 1314 | Բ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 569

«بوزانتيون»
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته، صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
پوزانت كچیان
مطبعه و اداره خانه‌سی بابعالی جاده‌سنده ۲۳-۲۵ نومرولی
دائرهٔ مخصوصه‌ده در

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԱՆՇՈՒՔ ԹԱՂՈՒՄ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԸ

Գիտէք որ մեր կղերին ամէն ըրածներուն կոյր հիացող մը չենք։ Անոր պակասութիւնները շատ անգամ իր երեսին կ'զարնենք։ Անոր շողոքորթութիւնները, մանաւանդ կարգ մը աշխարհական մեծերներուն ետեւէն գունդագունդ վազելները, շատ հեղ կ'հեգնենք։ Բայց, անկեղծ խօսելով, Տ. Գարեգին Ծ. վ. Թաթարեանի անշուք թաղումին առթիւ, չենք կրնար մեղադրել մեր կղերը։ Հանգուցեալ վարդապետն անձնապէս շատ բարի, շատ ազնիւ մարդ մը կրնար ըլլալ, ատիկա չենք գիտեր։ Բայց իբրեւ հրապարակային մարդ, ոչինչ էր, եւ ամէն կղեր ի հարկէ հրապարակային մարդ է նաեւ, մարդ մը որ իր կեանքն հանրութեան պարտական է նաեւ։ Իր միակ առաւելութիւն Պոլիս նստելով իր հաւաքած 5—6,000 ոսկիներն էին, եւ որովհետեւ անոնցմով կտակ մ'ըրած ըլլալուն լուրը չէր ստուգուած, գէթ ի սէր իր կտակին իրեն պատիւ մ'ընելու պէտքը չեն զգացեր Պատրիարքարանն, եւ եպիսկոպոսական ու վարդապետական դասերը։ Ասոնք իրենց շահերն ամէն անգամ չեն նոյնացներ Ազգին եւ Եկեղեցիին շահերուն հետ։ Բայց այս անգամ, բարեբախտաբար ըսենք թէ դժբախտաբար, երկու կարգի շահերն ալ մէկ գծի վրայ եկած էին։ Ասոր՝ Թաղումն անշուք և գրեթէ անկղեր։— Ա՛յս է խօսքին պարզն ու ճշմարիտը։

Ինչպէս որ Թաղուեցաւ Տ. Գարեգին Ծ. վ., տարակոյս չունինք որ անոր պէս պիտի Թաղուին ասկէ ետքն այն ամէն եկեղեցականներ որք անոր պէս կ'ապրին չոր ու ցամաք, ամուլ և ապարդիւն։ Զինք մօտէն ճանչցողներ կ'ըսեն Թէ հեզահամբոյր, պարկեշտ, մարդու վնաս չունեցող, մէջինի վրայ չխօսող եկեղեցական մ'էր։ Բայց ասոնք չեն միակ արժանիքն և միակ ծառայութիւնն որ կ'ակնկալուին հայ կղերէն, ազգային-եկեղեցական արդի պէտքերուն մէջ մանաւանդ։ Տ. Գարեգին Վ. երբեք գաւառային պաշտօն մը չընդունեց։ Պոլսէն դուրս չելնող կուսակրոններուն կեանքը վարեց, բազմելով ամէն ժողովներու եւ ամէն Յանձնաժողովներու մէջ ուր տեղ լեցնող և Թիւ ամբողջացնող եկեղեցական մը կ'փնտռուէր։ Վերջերս զինք Իզմիրեանց Յանձնաժողովին և յետոյ Արմաշի Խնամակալութեան անդամ ըրին, ուրպէս զի ազգօգուտ կտակներու կիրառութեան հսկելու կոչուելով, գործնապէս վարժուէր ազգօգուտ կտակ մ'ընելու գաղափարին։ Մարդը չիմացաւ բանը։ Կարծեց Թէ իր խորո՞ւնկ բանասիրութեան համար զինք Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակաբաշխ Յանձնաժողովին կ'կցէին, և Թէ իբրեւ մե՛ծ կրօնաւոր մը կ'կոչէին զինք հետզհետէ կաճառորութիւն ստացող Վանքի մը մատակարարութեան մէջ ձայն ունենալու։ Միշտ յոյս կուտար Թէ մեծ կտակ մ'ունէր ընելու։ Յաջորդաբար յիշած էր Ազգ. Հիւանդանոցն, Արմաշի Դպրեվանքն և Ազգին որբերն, իբրեւ իր հաւանական կտակընկալներն, իր բարոյական ժառանգորդները, մասամբ ալ իր նիւթական ժառանգորդները։ Բայց իր մահէն ետքն յայտնի եղաւ որ իր նիւթական ժառանգորդներ ուրիշ ամէն տեսակ ժառանգորդներէ աւելի մօտիկ են եղեր իր սրտին։ Իր եպիսկոպոս Թէ վարդապետ եղբայրներ, բացակայ մնալով իր Թաղումէն, փորձով ցոյց տուին Թէ իրենք ալ քիչ շատ կ'զգան Ազգին պահանջումն, այսինքն՝ Թէ ամէն կղեր կերպով մը օգտակար պէտք է ըլլայ իր պատկանած Եկեղեցիին և Ազգին։ Ո՛ր մէկն առողջութիւն, խելք, կորով, հաւատք և սիրտ ունի, և անոնցմով կը ծառայէ, ո՛ր մին ալ, երբ մանաւանդ ասոնց ո՛չ մին ունի, իր դրամով կը ծառայէ։ Բայց երբ ա՛ս չէ, ա՛ն չէ, բանէ՛ կանչէ...։

Այս առթիւ, տարակոյս չունինք որ մեր նրբամիտ և սրախօս սկեպտիկներ պիտի քննադատեն կուսակրօն կղերը, Թերահաւատելով անոր այս գործի մէջ հանրային ոգիով գործած ըլլալուն։ «Էֆէնտի՛մ, Թո՛ղ ըլ ժամուց տար տէ, տէ՛ս ինտոր կ'վազէին յուղարկաւորութեան։ Բայց անկարելի գործ էր, անոր համար պատրուակ ըրին կտակ չունենալը։ Զէ՛ նէ, հոգեբանի՞ն էր մի։ Ի՞նչ մարդոց յուղարկաւորութեան կ'երթան որ...։ Մինչեւ իսկ հոմանիի հետ կենակցող մարդոց մեռելը միԹէ Սրբազաններո՞վ ... չմեռուցի՞ն։ Մէկ տարուան մէջ քանի՛ հատ համբեցինք՝ անշնորհ մարդեր զորս առո՞ք փառօք վերուցին։ Խեղճ Տ. Գարեգին Թո՛ղ կարեւոր գումար մը յատկացնէր տէ իր յուղարկաւորութեան, տե՛ս ի՜նչ մեծափառ Թաղում կ'ըլլէին։ Դուք ալ, Բիւզանդիո՛ն, որքա՞ն միամիտ էք որ կ'կարծէք Թէ մարդիկն ազգային-եկեղեցական նախանձախնդրութեամբ գործած ըլլան։ Բանն անա՛նկ չէ, էֆէնտիմ, անանկ չէ՛»։

Այս բացատրութեան պատասխանը կանխաւ տուինք վերեւ։ «Երկու շահերը մէկ կէտի վրայ եկած էին» ըսելով, այդ առարկութեան առաջքն առած եղանք։ Ննջեցեալներուն նկատմամբ, և յուղարկաւորութեանց առթիւ, մեր բարձրաստիճան կղերին ամէն վարմունքին համամիտ չըլլալնիս կանխաւ խոստովանեցանք։ Բայց ինչ որ ըլլար իրենց շարժառիթը, Տ. Գարեգին Ծ. վ.ի յուղարկաւորութեան առթիւ իրենց անշուք վարմունքը լիովին կ'պատշաճէր այն անշուք կեանքին որ հանգ Թուած էր հանգուցելոյն։ Մեծատուններուն եւ մեծ Տիկիններուն հետ այնքան կենցաղագիտութեամբ վարուելով, ընչաւէտ դասուն հաճելի ըլլալու համար ո՛չ մէկ զիջում, ո՛չ մէկ զոհողութիւն, ո՛չ մէկ խոնարհութիւն խնայելով, բարեյիշատակ պատուական հանգուցեալն արդէն գործնականապէս ցուցած էր Թէ ի՛նչպիսի յարգանք, ի՛նչ տեսակ համարում նախամեծար կ'սեպէր։ Եւ այս յարգանքն ու համարումն 5—6,000 լիրաներու գործնական և հնչուն ձեւով կանխիկ ընդունած ըլլալով ի կենդանութեան, անշուշտ ինքն ալ մեռելին չէր ակնկալեր իր մահէն ետքը...։

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԲԱՐԻԶԷ

Բիւզանդիոնի 557 Թիւին մէջ մեր գրած մէկ յօդուածին առթիւ Խմբագրական Ծանօթութիւն մը Նուպար փաշայի նկարագիրը իր ամէն կողմերով վեր հանել կ'ջանար։ Ի հարկէ համոզման մը արտայայտութիւնն էր այդ՝ որուն հերքումն ապացուցեալ ճշմարտութիւն մը միայն կրնայ տալ. սակայն մեք խոստովանելով Թէ Խմբագրական Ծանօթութիւնը այնպիսի իմն անկողմնակալ և անկեղծ ոճով մը գրըուած էր, որուն չհաւատալ անկարելի է, մեք մեր կողմէն այս անգամ մեր տեսածները և լսածները Նուպար փաշայի բարեգործութեանց վրայ, կը հրատարակենք. որովհետեւ, ինչպէս Բիւզանդիոնի Խմբագրութիւնը, նոյնպէս ալ մեք այն հաւատքէն ենք Թէ այդ տեսակ հրապարակումներ առիԹ պիտի տան ամէն մարդու պարզ սրտով խօսելու, վճռելու ու եզրակացնելու ճըշմարիտը որ միշտ գոյութիւն ունեցած է, ունի և պիտի ունենայ։

Հայ ուսանողներու կ'օգնէ Նուպար փաշա։ Բժիշկ եւ փաստաբան ըլլալիքներուն դրամ չի տար, կարծելով Թէ անոնք հայ ժողովրդին ո՛և է իրական օգտակարութիւն չեն կրնար մատուցանել. այս իր համոզումն է, որուն դէմ բողոքել մեր իրաւասութենէն դուրս է. սակայն ազատ ենք ատոր մասին մեր կարծիքը յայտնելու։ Բժշկութիւն, փաստաբանութիւն, քահանայութիւն. ահաւասիկ երեք գեղեցիկ միջոցներ՝ որոց միայն պէտք է դիմէ ամէն հայ երիտասարդ՝ որ կ'ուզէ ապագային անմիջապէս օգտակար ըլլալ իր ազգակիցներուն։ Ես ապահովաբար կրնամ ըսել որ Նուպար փաշա վարժապետութեան և քահանայութեան վրայ մեզմէ աւելի նպաստաւոր կարծիք պիտի յայտնէ, բայց բժշկութիւնը չէ՞ որ միակ արդարացնողն է կատարելագործութեան այն մեծ նշանաբանին որ կ'ըսէ. «Առողջ միտք յառողջ մարմնի»։ Ճշմարիտ բըժիշկն հոգեբան է, որով կրնայ ստանձնել, երբ հարկն զգացուի, քահանային դերը. նա շատ զարգացած է մըտաւորապէս ալ, հետեւաբար կարող սատարելու, ուղղուածէն աւելի, մեր անուս հայ ժողովրդին։ Նուպար փաշա տեսակ մը, ինքնաբեր գուցէ, ըզգուանօք կ'վերաբերի բժշկութեան և փաստաբանութեան դէմ. որովհետեւ օգտակարութեան տեսակէտով իր ընտրած արհեստները՝ ինչպէս վարը պիտի տեսնենք՝ գրեԹէ ո և է նշանակութիւն չունին մեր ազգին համար։

Թէ ինչէն գիտենք Թէ Նուպար փաշա բժիշկ և փաստաբան ուսանողներն, եԹէ հանճարներ ալ ըլլան, զանոնք անօԹի մեռնելու պէտք է դատապարտէ [*]. ինչպէս կ'երեւի, Նուպար փաշան ինքն անձամբ զայդ խոստովանած է իր բարերարեալին Պ. Թուր Սարգիսեանի, որ, իր կարգին, օր մը՝ մեզ պատմելու անգաղտնապահութիւնը գործեց։

Նուպար փաշայէն օգտուողներէն հետեւեալները միայն գիտենք վստահօրէն.—

1. Պ. Միհրդատեանց, որ Բարիզի Էգոլ Սանդրալի շրջանն այս տարի աւարտեց.
2. Պ. Խ. Սարգիսեան, աշակերտ Էգոլ տէ Բօ-զ'Արի.
3. Պ. Թուր-Սարգիսեան, ապագայ ուսանող մը մեքենայագործութեան.
4. Պ. Գ. Տ. Խաչատուրեան, ուսանող բժշկութեան ի Նանսի։ [Այս պարոնը Թէ ինչպէս յաջողած է Նուպար փաշայէ, երբ բժշկութեան ուսանող, եռամսեայ 200 ֆրանքի գումար մը ստանալ, այդ եղած է միայն Թուր Սարգիսեանի և Ա. Չ.ի ... միջամտութեամբ Նուպար փաշայի մօտ, միջամտութիւն մը զոր Չ. այնքան վայրագօրէն մերժեց Ա. Պէրպէրեանի, որովհետեւ ողբացեալը Պ. Տ. Խաչատուրեանի նման իր ընկերներէն կամ համախոհներէն չէր]։

Կան ուրիշ կարգ մը անձինք որ «գրոց աշակերտ»ի անուան տակ Նուպար փաշան կ'շահագործեն, օրինակ մը Պ. Ա. Չ.։ Ինչպէս մեզ կ'հաւաստեն, այս պարոնը ուրպէս Թէ եղած ըլլայ դարուս առաջին հայ-բանգէտը [.՞.՞] և ի մօտոյ պիտի հրատարակէ ի Բարիզ գրական և գիտական և բանասիրական և գեղարուեստական ...ական ...ական հանդէս մը։

Նուպար փաշայի բարեգործութեանց շարքը վերոյիշեալներով [*] չի վերջանար։ Պ. Թուր Սարգիսեանի հետեւեալ մեզ հաղորդածն ո՛չ նուազ հետաքրքրական է, ինչ որ Նուպար փաշայի անունը կ'բարձրացնէ եւ կը նուաստացնէ։— «Ողորմութիւն ընելու է այլ ես, կ'ըսէ օր մը փաշան»։— «Իրա՛ւ է որ, կ'աւելցնէ իր կողմէն յիշեալ Պարոնը, Նուպար փաշան բարի մարդ մ'է. իրա՛ւ է որ անոր հարստութիւնը բարեգործելու համար բաւականէն աւելի ալ է, իրա՛ւ է որ նա իր զարգացումով կարող է ըմբռնել բարեգործութիւնը բառին փափուկ նշանակութեամբը. սակայն ինքն անկախ մէկը չէ. ազատութեամբ իր ուզածն ընել՝ իր ձեռքը չէ, իր շուրջը գտնուողներն իր վրայ մեծապէս կ'ազդեն են.» [մասնաւորապէս Տիկին Նուպարի անունը տուաւ]։ —Պ. Թուր Սարգիսեանի ըսածներն որքան ճշմարիտ են, մեք զայդ չենք կարող սահմանել. միայն սա չափը գիտենք որ յաճախ կ'տեսնուի փաշային հետ, երբ իր ամսականները դանձելու կամ դրամ ձարելու համար անոր տունը կ'երԹայ, և որովհետեւ այս բոլոր մեզ համար Թէ՛ անբացատրելի և Թէ տարօրինակ էր, այն օրն իսկ արձանագրեցինք մեր յուշատետրին մէջ։

Նուպար փաշան կ'նպաստէ նաեւ Բարիզ գտնուող անգործ և Թափառական գործաւորՀայերուն. բայց այնքան տարօրինակ կերպով որ կարելի չէ իր որոշ նպատակն հասկնալ. գոնէ մեք մեր տեսածներէն այսպէս հետեւցուցինք։ Ա՛յն մարդոց միջոցաւ որոցմով նա իր նպաստներն ատոր անոր կ'հասցնէ, իր վստահութիւնը չարաչար կ'գործածուի. և զարմանալի է որ իր Բարձրութիւնը զայդ կռահած է մի քանի անգամներ։ Իր բարեգործեալն որ սաէպ անարժան մը եղած է՝ կ'պայմանաւորուի միջնորդին հետ, որ միշտ գրեԹէ հացկատակ մը կամ մակաբոյծ մ'է. «Բերած նպաստիդ կէսը, մէկ չորրորդն ևն. քեզ կուտամ, եԹէ յաջողիս ևն»։ Եւ կամ Նուպար փաշայի վստահութիւնը վայելող գրոց-աշակերտ մը կ'երԹայ իրեն ու կ'ըսէ. «Գիրք մը պիտի հրատարակեմ, 3,000 ֆր. շնորհէ, Տէ՛ր»։ Ու 800 ֆր. իր նպատակին ծախսելէ վերջ մնացածը կ'մարսէ։ Այս վերջին եղանակով է որ Նուպար փաշան գրականութեան սատարել կ'ուզէ Թերեւս։

Մեք անկեղծօրէն մեր գիտցածները՝ Թէեւ կցկտուր, ըսինք. խիստ լաւ պիտի ըլլար որ ամէն բան մը գիտցող այդքան ընէր. ու այն ատեն Հայ Ազգն իրաւունք պիտի ունենար զարմանալու Նուպար փաշայի վրայ։

Բարիզ, 8 Սեպտ. — Մ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

[ԾԱՆ. ԽՄԲ.—Որովհետեւ մեք այս խնդրոյ մէջ կողմնակցութիւն [բառ-բառ] չունինք, Բարիզի նամակագրին դիտողութիւնները նոյնութեամբ հրատարակեցինք։ Բայց կ'կրկնենք Թէ անո՛նք վաղանցիկ բարեգործութիւններով ո՛չ մէկ հայ մեծատունն բարեբարի անունին կ'արժանանայ [*]։ Արդէն յիշեցինք Թէ Նուպար փաշա Եգիպտոսի մէջ ի գործ դրած վարչական եւ դատական տնօրէնութիւններովն իբրեւ եգիպտացի պետական մարդ կարեւոր դիրք մը գրաւած է։ Բայց մեք այս խնդրոյ մէջ պետական մարդը չփնտռեցինք, այլ այն բարեբարն որ Ազգին մէջ անուն մը պիտի Թողու. զի Նուպար փաշա միայն նախկին վարչապետն ու դատական նախարարը չէ, այլ եւ իր դարուն էն հարուստ Հայն է միանգամայն։ Մեք կ'ըսենք Թէ զն. Բարձրութիւն շրջապատող հացկատակները, Թեթեւսոլիկները, ցոփակեացներն եւ ուտող-ըմպողները չափէն աւելի ազդեցութիւն ունեցած են անոր հասուն ծերունիի մտքին վրայ, հաւատացնելով անոր Թէ Հայ Ազգն իր ժամանակին կէսը կ'անցընէ Նուպար փաշայի վրայ զմայլելով։ Այս պատրանքը փարատելու համար է ահա որ կ'կրկնենք Թէ Նուպար փաշայի մեռնելէն ետքն իր անունն երկար պիտի չյիշուի Հայ Ազգին մէջ. զի ո՛չ բարոյական, ո՛չ նիւԹական հաստատութեան մը վրայ Նուպար փաշայի անունը դրոշմուած պիտի ըլլայ, այնպիսի հասարակութեան մը մէջ որ ա՛յնքան կարօտ է բարերարութիւններու։ Ո՛ր ունիսի ականջ...։]

[*].— Կարդացէք Աբբատ Ա. Պէրպէրեանի վրայ գրուածը Բիւզանդիոնի Թիւ 557ի մէջ։ ԾԱՆ. Մ. Պ.

[*].— ԵԹէ կան ուսանող կամ գրոց-աշակերտ ուրիշներ ալ, իրենց անունը Թող հաճին Բիւզանդիոնի ղրկել։ ԾԱՆ. Մ. Պ.

[*].—Մե՛ծ արժանիք՝ փաշային համար՝ յիշած ըլլալն իր աչքին տակ գտնուող Բարիզի գաղթականները։ Հապա իր աչքին տակ չգտնուող շա՜տ աւելի խեղճ գաղթականներն, որք չէին կրնար մինչեւ Բարիզ հասնիլ։ 1896-97ի ահե՜ղ ձմեռն ի՞նչ կարծիք ունեցան Պուլկարիոյ, մանաւանդ Վառնայի աւելի Թշուառ գաղթականք՝ Նուպար փաշայի բարեգործութեան վրայ։ [ԾԱՆ. ԽՄԲ.]

ԳՐԱԿԱՆ ՆԻՇԵՐ ՈՒ ՆԿԱՐՆԵՐ

ՎԵՀԱՆՈՅՇԸ

Կ'նչէ՞ր։

Շունչն, որ մարդերն ու աստուածներն իրարու կ'կապէ կենդանագոյն աներեւոյթ կապովն, որ անգայտ օղակներու ջերմին շղԹայն՝ մայլ փոխին աներեւոյթ ընդհատումովը միայն՝ կ'ձգի ու կ'յանգի Յաւիտենականութեան, շունչն այլ եւ չը՛ համնիր մեր այտին, մեր ճակատին, մեր հոգիին,— շո՛ւնչը մեր սիրելիին։

Գիշակեր հաւին յիմա՞ր վայրագութիւնովն, այն ժամանակ, կ'խնանք, պիտի ըսէի դիակին վրայ՝ զանի պատառելու լափելու համար. կ'խնա՞նք, մեր մեռելին վրայ, մեր սիրելիին վրայ որ ա՛լ չը շնչեր, մեր բոլոր մարմինովը ու մեր բոլոր հոգիովը, մեր մարմինին բոլոր սանձարձակ ոյժովն ու մեր հոգիին բոլոր հերարձակ յուզումնայորդութիւնովը, կ'խնանք շնչանուազ սիրեցեալ էակին կուրծքին վրայ՝ որ շունչին անսպա՛ռ ջրամբարն ըլլայ մեզի կ'Թուի։

Շուրթե՞ր, ականջնե՞ր, աչուըներ. մեր շուրթերուն բոլո՛ր հուրը, մեր աչուըներուն բոլո՛ր արտասուքը, մեր ականջներուն բոլոր ունկնամփոփութիւնը կ'կցենք՝ կ'դնենք՝ կ'Թափենք հո՜ն։

Կուրծքին վրայ հիւանդին, որ տակաւ օրհասական եղաւ և որ ահա ննջեցեա՛լ կ'ըլլայ, կ'հեղունք կ'զեղունք մեր սէրին, մեր գորովին, մեր պաշտամունքին բոլոր բովանդակ արտայայտութիւններուն անյագ՞ երգ սպառումն։

Ա՛լ մեր անձին, ա՛լ մեր կամքին տէրը չե՛նք, ու մեր կեանքի՛ն անգամ ալ չե՛նք ուզեր ըլլալ տէր. որովհետեւ անիկա՛յ, որ մերին տէրն էր, որ մանաւանդ մերին տիրուհի՛ն էր, անիկա՛յ որ ներշնչեց մեզի ա՛յնքան բանաստեղծութիւններ ու ա՛յնքան բարի սխրալի գործեր, որովհետեւ անիկա՛յ եղո՞՛ւկ՝ ա՛լ չը շնչեր։

Կուրծքին պա՜ղ դատարկութենէն խելայեղած՝ մոլորահայեաց մեր աչուըները՝ մեր սիրելին իր շուրջն՝ իր ներքեն՝ իր վրան կ'փնտռեն ա՛լ, քանի որ ա՛լ ինք իր մէջն ըլլալէ դադարա՛ծ է. ու մոլորահայեաց մեր աչուըները նորէ՛ն կ'վերադառնան անշընչացած մեր սիրելիին, շունչին պաղած դատարկացած շտեմարանին, Անոր կուրծքին. ու կուրծքն՝ զոր շունչը կ'ուռեցընէր ու կ'ջեռուցանէր՝ կ'վերանան անոր շուրթերուն որոնք շունչին անօսր Թեւերուն կչռական շարժումովը կ'խռաբացուէին այնքա՛ն ո՛հ՝ վայելչաձեւ. ու շրթունքէն՝ հետեւելով շունչին Թեւերուն որոնք հիմայ կ'շարժին անտարակոյս մեր գըլխուն վերև՝ մոլորահայեաց մեր աչուըները կ'բարձրանան երկինք անհամբե՞ր, զանց ընելով փոսին մայրն ուր բա՛ն մը չսկսիր երբեք և ուր բա՛ն մը չը վախճանիր բնաւ։

Օդոյ լուսատարր ալիքները պատռող Թուխ կամ ճերմակ Թեւաւորներէն որո՞ւն մարմինն առաւ՝ դէպ իր անեղ բնագաւառն հրեշտակապարիկ իր վերասլացման մէջ՝ շո՛ւնչը մեր սիրելիին։

Այլ միԹէ շունչն, իմանալին, տեսանելի մարմին երբեք կրնա՞յ զգենուլ։ Շունչն, Աստուա՛ծ իմ, մեր սիրելիին շունչը. շունչն որով, շունչն որուն շնորհիւ մեր սիրելիին աչուըները ժպտագին մեզի կ'ակնարկէին ու շուրԹերը գորովագին մեզի կ'մրմնջէին, ի՞նչ եղաւ, ո՞ւր գնաց շունչը մեր սիրելիին, կ'հարցընենք. կ'հարցընենք մենք մեզի, ու մեր անկենդան սիրելիին կ'հարցընենք, վասն զի մեր խելքը կորուսինք՝ քանի՛ որ մեր սիրելին կորուսինք։

Ու պատուհանէն, զոր բանալ տըւաւ՝ օրհասի տագնապին ահեղութիւնն ու հուսկ յետին բաժանումին դառնութիւնն ամոքելու համար, պատուհանէն կ'աղաղակե՛նք ու կ'ըսենք անցորդին. «Աստնկ մարմին ձեւած, աստնկ հասակ ձեւացուցած շունչեր Աստուած ... Իր աչուըներուն սեւը քերովբէից բուրվառին ածուխն էր, իր աչուըներուն կրակը հրեշտակաց բուրվառին հուրը կրակն էր... Պիւլպիւլը մօտիկ ըրէ՛ երբ կանանչ ոստերուն վըրայ կ'գեղգեղէր, Աշունը մօտիկ ըրէ՛ երբ դեղնած տերեւներուն վրայ կ'նըղանակէր. Պիւլպիւլին ու Աշունին ձայնը միացած ու աւելի անուշցած՝ իմ սիրականիս ձա՛յնն էր...։»

Անցորդը կ'սկսի լալ. երիտասարդը կ'սկսի քահքահ խնդալ։ Բլուրէն վար, որուն կատարը գոյչատեսիկ գերեզմանատունն է, ջուրի վճիտ առուակ մը կ'վազէ. բլուրէն վեր ալ հիմայ, ուր ժամկոչին կապոյտ-կարմիր գդակը կ'երեւայ՝ դատարկ սեւ երկայնաձեւ շրջանակի մը մէջ զոր դալար եղինձներու մահահամբոյր ծփանքը կ'շրջապատէ, բլուրէն վեր ալ հիմայ առուակ մը հեւ ի հեւ կ'ելնէ, արտասուքի առուակ մը, մահիճէն որ ահա պիտի պարպուի մինչե՛ւ մահարձանն որ վաղը պիտի կանգնուի։

Անցորդէն որ աներեւութացաւ, սգաւորը նորէն կ'դառնայ սիրելի՜ ննջեցեալին։ Իրիկունը մահճակալը պիտի քակե՜ն, մահիճը պիտի ծալլեն, ճերմակ սաւանն ու ճերմակ գիշերազգեստը, ճերմակ քօղն ու ճերմակ Թաշկինակը՝ բոլո՜րն ալ՝ աղտոտներո՜ւն մէջը պիտի նետեն. ու սիրելի՜ն, ու սիրելի՜ն... սեւ փոսը պիտի նետեն, ու ա՛լ յաւիտեա՜ն. չը՛ պիտի տեսնէ ու չը՛ պիտի լսէ ու չը՛ պիտի համբուրէ զանի, յաւիտեա՜ն, յաւիտեա՜ն...։

Մահիճին վրայ ուրուահանգո՞՛յն կ'ելնէ կ'կանգնի, երկու դողդոջ ոտուըներն իրարու կ'կցէ կ'միացնէ, երկու ձեռուըները կ'բանայ անդնդաչափ. Ո՞ւր պիտի նետուի.—Ինքն իր մէջ, իր մարմինի՛ն մէջ, իր հոգիի՛ն մէջ, —վասն զի անհնարին վիշտէն խենԹեցա՛ծ է տարաբա՜դ երիտասարդը։

Երկու տենդայոյզ ձեռքերովն ինչ որ կայ խանդաղատանք ալիքներուն մէջ, երկու լիաբաց շրԹունքներովն ինչ որ կայ հո՛ւր արիւն իր երակներուն մէջ, երկու բաբախուն ռնգունքներովն ինչ որ կայ քաշողական զօրութիւն իր հոգիին մէջ, կ'ժողուէ՝ կ'հաւաքէ՝ դուրս կ'բերէ հոգիին ու մարմինին ամենախորին ալքերէն։ Գլուխէն մինչեւ ոտքերը կ'շօշափէ՝ Թէ ինք իր մէջէն դուրս ելա՞ծ է։

Այո՛, ելած է, դուրսն է, իր արտաքնութեան բովանդակ լրութիւնը կ'վայելէ. սիրելիին ոտքին տակն է, սպառաղէ՜ն։

Ու ոտքը ոտքին, ծունկը ծունկին, կուրծքը կուրծքին, շուրԹը շուրԹին, աչքը աչքին, ճակատը ճակատին, մազերը մազերուն, երազնե՛րն՝ երազներուն, կ'խնայ սիրատարփ երիտասարդը՝ կ'կպչի սիրելիին. ու կ'գրկէ՛ զայն, ու կ'համբուրէ՛ զայն, ու կ'հոտոտէ՛ զայն։

Կ'գրկէ ու կ'գրկէ՛, կ'համբուրէ ու կ'համբուրէ՛, կ'հոտոտէ ու կ'հոտոտէ՛ զայն։

Զլացեցած, այլ ուժասպառ արդէն՝ կ'ելնէ կ'նստի մահիճին մէջ, դիակին քովը, գրեԹէ դիականացա՞ծ ինքն ալ. մատներուն սիրատարփիկ դողդոջումները կ'պատցընէ մազերուն՝ ձիւնասպիտակ լանջքին վրայ զոր շունչը կ'ուռեցընէր, զոր բաբախումը կ'վէտվէտէր, զոր անուրջը կ'վարդագունէր. ու կ'պատցընէ մազերուն՝ սիրատարփիկ մատներուն սրտաբեկ դողդողումն՝ աղջկան աչուըներուն շուրջը, որոնք կ'նայէին, որոնք կ'ներշնչէին, որոնցմէ մեղուներ կ'ելլէին իր գրասեղանին վրայ, որոնցմէ կայծեր կ'տեղային իր հոգիին մէջ։

Ա՞յն աչուըները, ա՞յն աչուըները, ա՞յն սև աչուըները, պճպճացող ա՞յն աչուըները, որոնց ամէն մէկ նայուածքը մէ՛կ մի բացատրութիւն ու բացատրութեան խուսափուկ ո՛րքան յստակ ասաւիճանաւորումներն ունէր ու մէ՛կ մի բանաստեղծութիւն էր, անոնք ա՛լ չը պիտի՞ նային, չը՞ պիտի ժպտին իրեն։

Մոլորահայեա՞՛ց, մոլորաձա՛՛յն, մոլորաբազուկ, հոս հոն կ'պտտցընէ ձայնն ու նայուածքն ու բազուկները՝ ննջարանին անդարմանելի խորունկ ամայութեանը մէջ ու հորիզոնին անհաւատալի անտարբեր անսահմանութեանը վրայ։ Ու կ'գոչէ. «Տէր Հա՛յր, ո՞ւր ես։ Հաղորդութիւն տուիր հիւանդին. խաչհանգիստ եկուր ըրէ ննջեցեալին վրայ։ Խաչին երկու Թեւերով, ոսկի խաչեր երկու սուր Թեւերուն ծայրովն եկո՛ւր բա՛ց այս աչուըները, սիրելիիս աչուըները. որովհետեւ անոնք որ չը բացուին, անոնք որ չը նային, ես ա՛լ աչք չունիմ աշխարհի համար. ճրագս մարած, արեւս խաւարա՛ծ է։ Տէր Հա՛յր, խաչդ խորտակէ՛, կա՛մ խաւարէն լոյս բե՛ր՝ բա՛ց աս աչուըները.....։»

Բաժանման չէրեւիր, մահիճին մէջ մարմինը չը շարժիր, ա՛հ, ա՛յն աչքը, ա՛յն աչքը չը նայիր...։

Պէտք է համակերպի՛լ...։

Հէ՛գ երիտասարդն, այն ատեն, երկիւղած ձեռուըներուն մէջ կ'ամփոփէ մեռեալ—այլ անմա՜հ—լուսին սև մազերուն գեղազանգուր անտառն, և՝ անխօս հեծկլտանքով՝ այն սև մազերուն սգահամակ անբաւութիւնն ընդ միշտ յաւիտեան կ'տարածէ ա՛յն դէմքին վրայ, որուն նմանն եւ ո՛չ լճակ մը ցարդ ցոլացուցած ունէր։

Եւ այս տեսակ մը Թաղումը, սիրող-արուեստագէտ-երիտասարդի քըմայիկ հմայիկ ալէկիզիկ այս Թաղումը կատարելէն ետեւ, առանց աչքն այն ծածանուտ տապանէն բաժնելու՝ յետս յետս կ'ընկրկի մինչեւ մահիճին ոտքն. ու չը նուաղելու համար գերմարդկային ճիգ մ'ընելով՝ շրԹունքը կ'հակէ.. կուսին, զոյգ կուզերուն Ներա մանրահրաշ ոտուըներուն, աղեկտուր աւաղակ... հաղագեցիկ բացագանչելով. «Ասո՞նք ալ հալին հող պիտի ըլլան [*]...»։

ԴՐԱՍԷՐ ԱՏՕՒ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

[Խմբ. Թղթկ., 9 Սեպտ. ն.]

Մր. Չէմպըլէյն Նիւ-Եորքի մէջ ամերիկեան լրագրաց Թղթակիցներուն ուշադրութեան առարկայ եղաւ։ Նախարարն այս միջոցիս լաւ պատրաստուած էր իրեն ըլլալիք հարցումներուն և կ'երեւի Թէ զգուշաւորութեամբ և արժանապէս կատարեց իր պարտքը։ Նիւ-Եորք Թրիպիւն Մր. Չէմպըլէյնի յաջողակութեան վրայ այնպիսի համակրութեամբ խօսած է որ կրնայ գոհացնել նախարարին բոլոր սքանչացողներն Անգլիոյ մէջ, երբ մանաւանդ կ'աւելցնէ Թէ անոր պաշտօնակիցներուն գործերն ալ վերջին տարիներուս մէջ գրեԹէ նոյնչափ նշանաւոր եղած են։ Նիւ-Եորք Հէրըլտի Թղթակիցը զանազան շահագրգիռ նիւԹերու վրայ հարցումներ ուղղեց իրեն։ Կեդրոնական Ափրիկէի ապագան — որ ըստ ինքեան արդէն մեծ նիւԹ մ'է—, Մ. Նահանգաց հետ Մեծն-Բրիտանիոյ յարաբերութիւնները, գաղԹային քաղաքականութեան մը, ժողովրդական պետութեան մը համար տեսականօրէն ունեցած առաւելութիւնները, Խաղաղական Ովկիանոսի մէջ Ամերիկայի ստացած բարոյական ազդեցութիւնը, Չինաստանի մէջ Ամերիկայի ունեցած շահն և Իրլանտայի կացութիւնն, — ասոնք ամէնքը տեսակցութեան նիւԹ եղան ա՛յն միջոցին երբ Մաճէսթիք շոգենաւուն, ուր կ'գտնուէր Մր. Չէմպըլէյն, Նիւ-Եորքի նաւուցէն կ'մեկնէր քարափին։ Այսպիսի պարագաներու մէջ պատմուած խօսակցութիւններն հարկաւ երբեմն բառական ճշտութիւն չեն ունենար, և դժբախտաբար Մր. Չէմպըլէյնի վերագրուած ամէնէն կարեւոր յայտնութեանց արժէքը կախում ունի իր գործածած բառն բառերէն։

[*].—ՎՐԻՊԱԿ.—Ա... ...ները յօդուածիս Բ.ին «ուղեւորաց նաւերուն և ուղեւոր նաւերուն» վերջին բառը կարդացէ՛ք «նաւերուն»։

Լրաբերը հարցուց Մր. Ջէմպըլէյնի թէ իրա՞ւ է որ Գերմանիա և Ֆրանսա սպանեւամերիկեան պատերազմին սկիզբըն Անգլիոյ առաջարկեցին Միացեալ Նահանգները խաղաղութեան ստիպել բանի ուժով։ Բնականաբար այս հարցման չէր կրնար պատասխանել։ Միայն Մր. Ջէմպըլէյն ըսաւ որ ինք կ'փափաքէր պատասխանել, եթէ իր ձեռքն ըլլար, այնպիսի պատճառներու համար զոր կրնար դիւրաւ հասկնալ իր խօսակիցը։ Բայց որովհետեւ իրեն եղած այս հարցման չէր կրնար պատասխանել, կ'ըսուի թէ իր յուսախաբ խօսակիցը մխիթարելու համար՝ իրօք շահեկան յայտնութիւն մ'ըրաւ անոր։ Ինք իր կողմէն յայտարարեր է թէ ճիշտ է որ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջև համաձայնութիւն մը ստորագրուած է։ Աւելցուցեր է թէ այդ համաձայնութիւն յարձակողական և պաշտպանողական զինակցութիւն մը չէ, թէեւ Մր. Ջէմպըլէյն կ'յուսայ որ երկու ազգերուն մէջ աւելի սերտ յարաբերութիւններ պիտի հաստատուին ապագային։ Այդ պաշտօնագրին պարունակութեան նկատմամբ բնաւ տեղեկութիւն չէ տուեր։ Քէօլնիչէ Ցայթունկ, որ այս տեսակ խնդիրներու իրազեկ է յաճախ, քանի մը օր յառաջ յայտարարեց թէ համաձայնութիւնը կ'վերաբերի Տէլակոայի Ծովածոցին խնդրոյն, [ի հարաւային արեւելեան Ափրիկէ]։ Հաւանական է որ այս յայտարարութիւն գոնէ մասամբ ճիշտ ըլլայ։ Բայց կան ուրիշ շատ կէտեր որք խնդրոյ նիւթ են Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ, և կ'յուսանք թէ երկու կողմերուն համար ևս գոհացուցիչ պիտի ըլլայ համաձայնութիւնը։ Ուշագրաւ են Մր. Ջէմպըլէյնի խօսքերն Օմտուրմանի յաղթութեան վրայ և կ'արտայայտեն հայրենակիցներուն ստուար մեծամասնութեան հայեացքը։ Կ'պատմուի թէ Մր. Ջէմպըլէյն այդ լուրն առնելուն՝ գոչեր է. «Ամերիկա գործը չակեց միանգամ ընդ միշտ»։ Ամէն անգլիացի համամիտ է այդ խօսքին, ինչպէս երէկ իրիկուն դիտել տուաւ Սըր Էտուարտ Կրէյ։ Սուտանի մէջ տակաւին դժուարութիւններ կան մեզ համար, ինչպէս ըսաւ Սըր Էտուարտ Կրէյ, [նախորդ ազատական խորհրդական արտաքին գործոց], բայց յաղթութիւնն հարթեց ճամբան անոնց դիմադրելու։ Թերեւս աւարտելու համար մեր գաղթային նախարարին վերագրուած յանդուգն մարգարէութիւնը թէ ներկայ չափահաս մարդիկ պիտի կրնան տեսնել երկաթուղին սուրալը Գահիրէէն մինչեւ Բարեյուսոյ Գլուխը, Խարթումի, Նեղոսի մեծ լիճերուն և Թրանսվալի ճամբով։ Սըր Էտուարտ Կրէյ կ'խոստանայ որ Ազատականք Սուտանի քաղաքակրթութեան գործին մէջ պիտի օգնեն կառավարութեան, բայց կ'զգուշանայ յիշեցնել նոյն նիւթին վրայ ազատական կուսակցութեան պետերուն հին յայտարարութիւնները, կամ այն չարագուշակ մարգարէութիւնները որով Սըր Ուիլեըմ Հարքուրթ, Մր. Մորլի և ընկերք կ'ջանային համոզել արդի կառավարութիւնն որ Սուտանի վերագրաւման «ձախաւեր, սխալ և եղեռնական» ձեռնարկութենէն ետ կենայ։

Մր. Ջէմպըլէյն՝ Սըր Էտուարտ Կրէյի և ուրիշներու պէս կ'ընդունի որ Ցարն իր վերջին նշանաւոր առաջարկութիւնը բարեմիտ շարժառիթներով ըրաւ։ Բայց այդ ծրագրին արդեանց վրայ Սըր Էտուարտ նուազ յուսալից է։ Մեք, ըսաւ, Ռուսիոյ կայսեր ծրագրին նկատմամբ բարեացակամ ենք, բայց կ'կարծէ որ դեսպանախորհրդին գումարումէն վերջ,—եթէ գումարի,— եւրոպական բանակները չպիտի զեղչուին, և չի քաշուիր յայտարարելէ թէ Չինաստանի մէջ Ռուսիոյ բռնած ընթացքը դժուարաւ կ'համաձայնի Ն. Վեհափառութեան առաջարկութեան ոգւոյն հետ։

Մր. Ջէմպըլէյն և Սըր Էտուարտ Կրէյ կ'ընդունին թէ Իրլանտայի ինքնօրէնութեան ծրագիրն իր վարկը կորսնցուցած է։ Մր. Ջէմպըլէյն կը կարծէ թէ Իրլանտայի Տեղային Կառավարութեան նոր Օրէնքն երկու ժողովրդոց մէջ բոլորովին տարբեր զգացում յառաջ պիտի բերէ։ Սըր Էտուարտ բոլորովին տարբեր կ'խորհի այս խնդրոյ վրայ, բայց Կրէմզլիի ընտրական պարտութենէն ետք ինք ալ խոհեմութիւն կ'համարի հաւաստել ընտրողներուն թէ «Ինքնօրէնութեան ծրագիրը գործնական քաղաքականութեան հետ առնչութիւն չունի հիմա,» և գործնական խնդիր ըլլալէ յառաջ պէտք է նախ հասկանալի ըլլայ և Բրիտանեան տէրութեան ամբողջութեան հետ համաձայն։

Բայց Մր. Ջէմպըլէյնի յիշած գլխաւոր նիւթն Անգլիոյ և Ամերիկայի փոխադարձ նոր կացութիւնն էր։ Այս ճառին իր ըսածներուն մէջ չկայ բան մը որուն իր հայրենակիցք համամիտ չըլլան։ Երբ յայտարարեց թէ «Անգլիա պատրաստ է կէս ճամբէն աւելի տեղ երթալով դիմաւորել Միացեալ Նահանգները», թէ Ամերիկացիներուն ձեռքն է որոշել թէ ո՛րքան սերտ պիտի ըլլան մեր յարաբերութիւնք և թէ զինակցութեան մը համար մեծ խոչընդոտներ չկան, լոկ կրկնած եղաւ ինչ որ երկար ատենէ ի վեր եւ ընդհանրապէս տիրող զգացումն եղած է Անգլիոյ մէջ։ Ինչպէս սրամտօրէն դիտել տուաւ, դժուար կէտն այն չէ թէ ի՛նչ պատճառներով պէտք է զինակից ըլլան Ամերիկա և Անգլիա. ատոնք շօշափելի ըլլալու չափ պայծառ են։ Մեր շահերը, մեր լեզուն, կրօնական և բարոյական նիւթերու վրայ մեր բռնած դիրքը, մեր աւանդութիւնները, մեր օրինաց ու ընկերային սովորոյթներուն ոչ սակաւ մասերը նոյն են։ Դժուար կէտն է պատճառներ գտնել թէ ինչո՞ւ զինակից չըլլանք։ Պատճառ կայ հաւատալու թէ երկու ժողովուրդները վերջերս աւելի վարժուեցան խնդրոյն այս տեսակէտին։ Անգլեամերիկեան Դաշնակցութեան կողմէ Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանին, որ ի մօտոյ պիտի մեկնի՝ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնն ստանձնելու համար, մատուցուած ուղերձը ճշմարտութիւնն հաստատած կ'ըլլայ, երբ կ'ըսէ թէ՝ «Բրիտանական կայսրութեան և ամերիկեան Հանրապետութեան միջեւ մտերմական գործակցութեան և յարատեւ բարեկամութեան սկզբունքը բոլոր կուսակցութեանց, բոլոր դիւանագէտներու և ամբողջ ժողովրդեան կողմէ Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութեան հիմնական սկզբունքը ճանչցուած է»։ Դեսպանին պատասխանը ցոյց կուտայ թէ Ամերիկայի հանրային ողջամիտ կարծիքն ո՛ր աստիճան ընդգրկակօրէն և զօրաւոր կերպով փարած է այս գաղափարին։ Երբ նկատի առնուի Մր. Հէյի այժմու և ի մօտոյ ունենալիք դիրքն, իր բառեր յատուկ կարեւորութիւն մը կ'ստանան, թէեւ անպաշտօն կերպով խօսուած են։ «Ովկիանոսին երկու կողմերն, ըսաւ, գրեթէ ընդհանուր համոզում կայ թէ Մեծն Բրիտանիոյ և Ամերիկայի միջեւ մտերմական եւ բարոյական որոշ համաձայնութիւն մը քաղաքակրթութեան համար պարտաւորիչ է,» և յայտարարեց թէ ինքզինքը մեծապէս բարեբախտ պիտի համարի, եթէ իր ձեռքն ըլլար «շարունակել և զօրացնել մեր երկու ազգաց մէջ եղբայրական բարեկամութեան յարաբերութիւնները։» Ցամաքային Եւրոպայի մէջ կան մարդիկ, ինչպէս ըսաւ Մր. Ջէմպըլէյն, որք լաւ աչքով չեն դիտեր աշխարհի երկու ամէնէն ազատ Պետութեանց միակցութիւնը։ Հաւանաբար, անոնք իրենց պատճառներն ունին, ինչպէս դիտել տուաւ նոյն սրամիտ դիտողն, և այդ պատճառներն Ամերիկայի մէջ ալ աղէկ կ'հասկցուին, որքան արդէն հասկցուած են Անգլիոյ մէջ։

[Թայմզ, 9 Սեպտ.]

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ս. Հայրապետն Ամենայն Հայոց Սրբազան Տ. Արիստակէս արքեպս.ին կոնդակ մը ղրկելով, անոր խնամքին յանձնած է Սիբերիոյ հայազգի բնակչաց և տարագրելոց հոգեւոր մխիթարութիւնը։

—Ս. Հայրապետն նորապսակ Մաղաքիա, Յովսէփ և Սահակ եպիսկոպոսներուն Պանակէ շնորհեր է հանդերձ կոնդակով մը, որով եպիսկոպոսական վսեմ պարտականութիւնները կ'յիշեցնէ։ Ուրիշ կոնդակով մ'ալ Ատրպատականի ժողովրդին կ'ծանուցանէ Սահակ Եպս.ի առաջնորդ անուանիլը։

—Ս. Հայրապետն Ամերիկայի Հայոց ուղղեալ կոնդակով մը զՅովսէփ եպիսկ. անոնց առաջնորդ կարգած է։

—Ս. Հայրապետը քաջալերական կոնդակ ղրկած է Կարնոյ առաջն. Տեղապահ Տ. Զաւէն Ծ. Վ.ի։

—Քաղաքական ժողովը գումարեցաւ երէկ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Ստեփան փաշա Արսլանեանի, և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.—Կէտիք փաշայի եկեղեցւոյ առժամեայ Թաղ. Խորհուրդն հրաժարական մատուցած էր։ Ժողովը լրացեալ համարելով անոր պաշտօնն, որոշեց ընտրութեան հրահանգ ղրկել, պաշտօն յանձնելով ելմտական դիւանի տեսուչ Միհրան էֆ. Զօպանեանի, հսկել ընտրական գործողութեանց վրայ։— Հիւանդանոցի նախորդ վարչական յանձնաժողովն իր վերջամեայ պաշտօնավարութեան տեղեկագիրը մատուցած էր, ներկայացնելով նաեւ ինչ ինչ առաջարկներ։ Ժողովն այս տեղեկագիրը կարդալով գոհունակութիւն յայտնեց յանձնաժողովոյ անդամոց՝ իրենց պաշտօնը խղճի մտօք կատարելնուն համար, իսկ առաջարկներուն մասին ոև է տնօրէնութեան հարկ չտեսաւ, նկատելով որ գործադրութեան տրուած են արդէն։—Ժողովն ուշադրութեան առաւ Գալատ. Եկեղեցեաց և ազգային զանազան հաստատութեանց վերանորոգութեան վերաբերեալ խնդիրներն, և որոշեց հարկ եղած դիմումներն ընել։—Հիւանդանոցի հացի և մսի յաւելման կայս. շնորհին առթիւ Գրնալը կղզիի ազգայնոց ոմանց կողմէ շնորհակալութեան ուղերձ մը պատրաստուած և Պատրիարքարան ղրկուած էր։ Ժողովը նկատելով որ յանուն ընդհանուր ազգին և իր ժամանակին պէտք եղած ուղերձը մատուցուած էր արդէն, տեղի չտուաւ այսպիսի մասնաւոր գրութեանց ներկայացման։—Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան հրաժարած էր Պանորմայի հայ գիւղի քարահանքին խնդրոյն քննիչ յանձնաժողովոյ անդամակցութենէն։ Ժողովն անհրաժեշտ դատեց իր ներկայութիւնը նոյն յանձնաժողովին մէջ, և անընդունելի՝ իր հրաժարականը։—Ժողովն զբաղեցաւ ուրիշ յարաբերական և մասնաւոր խնդիրներով։

—Բաբերդէ մեզ կ'գրեն.— «Քաղաքիս Ձիկրաշէն Թաղի Արամեան և Նարդունեան վարժարանաց տարեկան քննութիւնք կատարուեցան և սպասուածէն աւելի արդիւնք ցոյց տուին։ Աշակերտուհիք մանչերէն աւելի յաջողակ էին դասերուն մէջ, և շնորհակալութեան արժանացաւ վարժուհին՝ օր. Ազաւնի Կիւրղեան։ Պարգեւաբաշխութիւնը կատարուեցաւ Օգոստ. 16ին Կիր. օր։ Թաղ Խորհուրդը յաջողակ աշակերտաց բաժնեց յատկապէս այս նպատակաւ պատրաստել տուած արծաթէ խաչերը։ Այս առթիւ ճառախօսութիւնք եղան ուսուցչաց և քննիչներու կողմէ։ Հուսկ ուրեմն հանդէսը փակուեցաւ Տ. Աշոտ քհնյ.ի պահպանիչովն, որովհետեւ Առաջն. տեղապահ Հայրը ներկայ չէր հանդիսին։» (Ի՞նչ կարեւոր զբաղում ունէր արդեօք։)

—Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարք Տ. Ազարեան Սրբազան շաբաթէ մը ի վեր հիւանդ է ի Մեծ Կղզի։ Իր հիւանդութիւնքիչ մը մտահոգութիւն կ'պատճառէ։ Այս պատճառաւ Սեպտ. 5ին գումարելի եպիսկոպոսական Սինոդի նիստն յետաձգուած է։

—Մալաթիայէ մեզ գրուած նամակ մը տխուր նկարագրութիւն մը կ'ընէ մասնաւորապէս տեղւոյն կրթական վիճակին վրայ։ Ժողովուրդը՝ տարիներէ ի վեր անհովիւ մնալով, միւս կողմէ երկրաշարժն և տնտեսական տագնապն ալ վրայ գալով, զուրկ կը գտնուի հոգեւոր խնամքէ և մխիթարութենէ։ Նամակագիրը դժգոհութիւն կ'յայտնէ Կեդր. Վարչութեան դէմ, որ քանիցս եղած դիմումներու հակառակ, չէ ղրկած առժամեայ վեղարաւոր մը։ «Արմաշցիներն հատա՞ն» կը հարցնէ նամակագիրն, եւ կ'եզրակացնէ Մալաթիացին թէեւ զրօսասէր է, բայց Առաջնորդի մը քաջալերական խօսքերը բաւական պիտի ըլլան մղելու զինքն որ զարկ տայ կրթութեան գործին։

—Ս. Լուսաւորչի վանքն, ուր որոշուած էր բացուիլ Մալաթիոյ Որբանոցը, շատ գեղեցիկ դիրք ունի, եւ կ'գտնուի Մալաթիայէ 2 ժամ հեռու։ Մաքուր օդ, սառնորակ ջուր, և ընդարձակ բայց անմշակ հողեր և այգիներ ունի, որոց մշակութիւնը կրնայ մեծ օգուտ առաջ բերել ապագային։ Բալուի առաջն. Տեղապահ Տ. Եղնիկ Ծ. Վ. Գալըագճեան անցեալներ ութ օր մնացեր է նոյն վանքը՝ կազդուրուելու, պատարագեր և հոգեշահ քարոզ մ'ալ խօսելով մխիթարեր է ժողովուրդն, որ խուռն բազմութեամբ ներկայ գտնուած էր։

ՖՐԱՆՍՌԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Տնօրէնութեամբ Մ. Ժ. ՖՕՌԻ, — Բեյօղլու, Տրէպիզոնտ փողոց Թիւ 2—4, Անգլիական դեսպանատան ետեւի կողմը.—Գիշերօթիկ, Տըմի բանսիօն (ցերեկի ճաշն հոն ընող) և ցերեկօթիկ։— Այս հաստատութեան մէջ Հայ երիտասարդք կըրնան հետեւիլ թէ՛ Ֆրանսերէնի և թէ իրենց Մայրենի Լեզուի ուսման։ Ֆրանսերէնի ծրագիրը ճիշտ նոյնն է Ֆրանսայի վարժարանաց ծրագրերուն հետ, և կ'առաջնորդէ դպրութեանց և գիտութեանց պսակաւորի աստիճաններուն։ Ֆրանսերէնի այս կատարեալ դասընթացքին հետ մէկտեղ, վարժարանը մասնաւոր խնամով կ'ուսուցանէ Թուրքերէն և Հայերէն։ Աշակերտաց վերամուտն որոշուած է Սեպտ. 9/21ին։

20—11

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ա. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ հոլանտական դեսպան Վան տէր Սթալի և սպանիական դեսպան Տիւքամբօ Սակրատօ մարքիզին։

ՆՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՄԸ. — Կայսերական Անձնական Գանձուն ծախքով, Հէրէքէի կայս. գործարանին 1500 երկսեռ գործաւորաց համար յատուկ հիւանդանոց մը պիտի կառուցուի նոյն գործարանին քով։

ՏՈՒԳԱՆՔ. — Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ, 10 ոսկիէն մինչեւ 50 ոսկի տուգանաց պիտի դատապարտուին այն շոգենաւերն ու առագաստանաւերն, որք անցագրաց քննութեան յատկացեալ տեղերէն զատ ուրիշ տեղեր ճամբորդ կ'հանեն։ Իսկ ճամբորդ փախցնող նաւակներն ու մակոյկները 2 ոսկի տուգանք պիտի վճարեն։

ԱԾՈՒԽ. — Քաղաքապետութեան կատարած քննութեան նայելով, այժմ մայրաքաղաքիս և շրջակայից մէջ մթերեալ պատրաստ ածուխին քանակութիւնն է եղեր 24 միլիոն քիլօ, իսկ առեւտրական նախարարութեան հաշուով 44 միլիոն քիլօ. այս ահագին տարբերութիւնը ճշտելու համար, իրողութիւնը Բ. Դրան տեղեկագրուեր է։

ՎՈՍՓՈՐԻ ափանց վրայ, կարեւոր դատուած տեղերը մաքսային քննիչներ պիտի հաստատուին մաքսախուսութեանց առաջքն առնելու համար։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ ԿԱՅՍՐՈՒՀՒՈՅՆ ՄԱՀԸ. —Աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ իր կառավարութեան կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց Բ. Դրան, ա՛յն ցաւակցութեան համար զոր կայս. կառավարութիւնը մատուցած էր Աւստրիոյ կառավարութեան։

—Մեծ-Եպարքոսն և նախարարք նախընթաց օրն աւստրիական դեսպանատունն երթալով, իրենց անձնական ցաւակցութիւնն յայտնեցին դեսպան Պառոն Քալիչէի։

—Կայս. հրամանաւ, Վիեննայի Օսմ. դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյ, իբրեւ ներկայացուցիչ Վեհ. Սուլթանին, անձամբ ներկայ պիտի գտնուի յուղարկաւորութեան հանդէսին որ յառաջիկայ Շբ. օրը պիտի կատարուի։ Կայս. ուրիշ հրամանի մը համաձայն, 25 քրիստոնեայ բարձրաստիճան պաշտօնատարք ներկայ պիտի գտնուին հոգեհանգստեան պատարագին, որ Շբ. առաւօտ պիտի մատուցուի Բերայի Սանդա-Մարիա եկեղեցւոյն մէջ։ Մեծ-Եպարքոսութիւնն յատուկ թէզքէրէով մը ծանոյց անոնց կայս. սոյն Իրատէն։ Յունաց ու Հայոց Պատրիարքներն և ուրիշ կրօն. հասարակութեանց գլուխներն ալ ներկայ պիտի գտնուին հոգեհանգստեան պաշտաման։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ իշխանը «Քաղաքային արժանիք» պատուանշանի Ա. կարգը տուաւ Բերայի ոստիկան զինուորաց հրամատար Հիւսէյին փաշայի։

ՆԻԿՈՂԱ ՑԱՐԸ 9000 րուպլի ղրկեց կարօտ կրետացւոց համար։ [Մոնիթէօռ]

ԱՐՁԱԽՏ ծագած է Բաբերդի մէջ։

—Լիբանանու, Սէլանիկի Նահանգին, Մէրսինի, Վասիլիքոսի և Կարնոյ նահանգի Թորթում գաւառակին մէջ ևս պաճարախտ ծագած է։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ, երէկ առաւօտ Ներքին գործոց նախարարին ապարանքն երթալով տեսակցեցաւ։

ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՔՍԱՏԱՆ ՀՐԴԵՀԻՆ առթիւ բացուած քննութիւնն ստուգած է թէ այրած հակերուն քանակութիւնն է 2628. այն է՝ 127 հակ մանիֆաթուրա, 242 հակ մանած, 359 սնտուկ կերպաս եւ այլ զարդանիւթեր, 117 պարկ խահուէ, 1570 պարկ շաքար, 25 պարկ բրինձ, և մնացեալն ալ ուրիշ զանազան նիւթեր։ Ասկէց զատ 92 պարկ խահուէ առաւել կամ նուազ վնասուած են։ Ասոնց ընդհանուր արժէքն է համեմատաբար 20էն 25 հազար ոսկի։ Պոլսէն ղրկուած քննիչ յանձնաժողովը թէեւ չէ աւարտած իր քննութիւնը, սակայն ցարդ որ և է ապացոյց ձեռք չէ բերած հաստատող թէ հրդեհը դիտմամբ ձգուած էր, կ'ըսէ Սէրվէթ։

ԿԵՂԾ ՄԷՃԻՏԻԷՔ.— Գանըլըճայի մէջ, անցորդ մը տոմսակավաճառին կեղծ մէճիտ մը ատրել տուած ժամանակ ձերբակալուեցաւ։ Մէճիտիէն արքունի փողերանոցին մէջ քննուելով, հաստատուեցաւ թէ անագէ ու պղնձէ կ'բաղկանար եւ վրան արծաթի թերթեւ խաւ մը ունէր։ Ելմտական նախարարութիւնն ազդարարեց առ որ անկ է՝ այս կեղծ մէճիտիէներուն շրջաբերութիւնն արգիլելու համար։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.— Գատըգիւղ բանող 5 թիւ Դէնիզ շոգենաւն երէկ մավունայի մը ընդհարելով, խորտակեց զայն։ Նաւավարը՝ լալագին Մահմուտէի Վարչութեան դիմելով, բողոքեց նաւապետին դէմ։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ, որք Օսմ. թղթատարութեան ծրարները փոխադրելու պարտաւոր են ըստ կանոնի, այս մասին ամէն տեսակ դժուարութիւն կ'հանեն, մինչդեռ Օսմ. նաւահանգիստները բանելով հազարաւոր ոսկիներ կ'շահին Օսմանցի ժողովուրդէն։ Թղթատարական Վարչութիւնը Բ. Դրան ուշադրութիւնն հրաւիրած է այս մասին։

ԱՐՔՈՒՆԻ ՆԱՒԱՐԱՆԻՆ մէջ կայս. անձնական նաւերուն նորոգութիւնը փութացնելու համար, Ծովային նախարարութեան կողմէ խիստ հրամաններ տրուեցան առ որ անկ է։

ՀԵՌԱԳՐԱՅ և Թղթատարական Վարչութեան խորհրդական Հօնէն էֆ. Օսմ. երկիրներու թղթատարութեանց գործառնութիւնները քննելու համար, ի մօտոյ քննական պտոյտ մը պիտի կատարէ։

ՀԱԼԷՊԻ ղրկուած քննիչ յանձնաժողովն, իր պաշտօնն աւարտած ըլլալով, երէկ Մահսուսէի Մեքքէ շոգենաւով Պոլիս վերադարձաւ։

ՆՈՐ ՀԱՍՈՅԹ.—Հասոյթի նոր աղբիւրներ ցոյց տուող ծրագիրները տակաւ կ'բազմապատկուին։ Այս անգամ Աթըֆ պէյ և Նէտոոս Քօչի էֆ. համախորհուրդ նոր ծրագիր մը մատուցած են Մեծ-Եպարքոսութեան, որով տարեկան 10 միլիոն ղշ.ի նոր հասոյթ մը մտանիչ կ'ըլլայ։ Այս ծրագիր առնչութիւն ունենալով ոգելից ըմպելիներու հետ, Բ. Դրան կողմէ հաղորդուած է Մաքսային Վարչութեան ի նկատառութիւն։

ՏՕՔԹ. Ֆօն Միլլիք, երէկ, Վիպատէնէ մայրաքաղաքս վերադարձաւ արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը 400 ղշ. ամսական յատկացուց Բէնթաքի էֆ.ի ի վարձ այն ծառայութեանց, զորս վարձատրելոյն գերդաստանն, որ Իբրամ կ'կոչուէր, ժամանակին մատուցած էր Օսմ. բանակին, երբ Ղազի Սիւլէյման փաշա Անատոլուէն Ռումէլի անցաւ և Ռումէլիի նահանգները միացուց Օսմ. երկիրներուն հետ։

ԼԻԲԱՆԱՆՈՒ մէջ 30 տարիէ ի վեր ոստիկան զինուորութեան մէջ ծառայող սպայք կէս ամսաթոշակով հանգստեան վիճակի պիտի կոչուին կայս. հրամանաւ։

ԱՆԺԱՌԱՆԳ ՄԸ.— Տէնիզլիի մէջ Ճօրճի անուն հոլէնցի մը մեռեր է անզաւակ և անժառանգ։ Իր թողած հարստութիւնն է իբր 40,000 ոսկի, շարժուն և անշարժ ստացուածք։ Տէնիզլիի Իտարէ Մէճլիսին որոշեր է, յանուն կայս. կառավարութեան, գրաւել այս անժառանգ հարստութիւնն իբրեւ մահլուլ։

ԴԱՏԸ ԳԻՒՂԻ թաղապետութիւնն որոշեց փակել մսավաճառ Խնձեմ էֆ.ի սպանդանոցն, իբրեւ վնասակար հանրային առողջութեան։

ՊԷՕՅԻՒՔ ՏԷՐԷԻ կարօտ հրկիզելոց նպաստելու նպատակաւ, ռուսական դեսպան Մ. Զինովեւի նախագահութեամբ կազմեալ նպաստամատոյց յանձնաժողովը ցարդ 2,200 ոսկի հանգանակած է։ Յանձնաժողովն հրդեհին աղէտի օրէն ցարդ 1,000 հոգւոյ հաց և միս բաշխած է, և այս բաշխումը դեռ 10 օր ևս պիտի շարունակուի, Յանձնաժողովն որոշած է նաեւ 100 ոսկւոյ գործիք գնել և կարօտ արհեստաւորներու բաշխել։ Յանձնաժողովն յառաջիկայ Կիր. օրը գումարուելով, պիտի որոշէ մնացեալ գումարին բաշխման եղանակը։ Կարօտ հրկիզեալներէն 280 հոգի տուներու մէջ տեղաւորուեր են Յանձնաժողովոյ ջանքով։

ԿԱՅՍ. ՆԱՒԱԿՆԵՐՆ արքունի նաւարանին մէջ կ'նորոգուին ու կ'ներկուին։

ՑՈՐԴԱՌԱՏ ԱՆՁՐԵՒՆԵՐ տեղացեր են Այտընի և Մանիսայի մէջ և երկրագործութեան նպաստեր։

ԻԶՄԻՐԷ կ'գրեն թէ անցեալ Բշ. առաւօտ Իզմիրի մօտ Քէրպան-Քէօփրիւսի կոչուած տեղը մեծ ջաղացք մը այրեր է, որ 45,000 ֆր.ի ապահովագրուած էր Իւնիօն տը Բարի եւ 1,500 ոսկւոյ՝ Լընտըն Լընտըն Լանքաշիրի։ Այս ջաղացքին մէջ այրեր են նաեւ 1,500 պարկ ալիւր։

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Պուլկարիոյ մէջ հրատարակուած վիճակացոյցի մը նայելով, այդ իշխանութեան երկրին ընտանի անասնոց քանակութիւնն է. 582,000 եզ, 420,000 կով, 264,000 հորթ, 208,000 ձի և զամբիկ, 184,078 գոմէշ, 5,678,000 ոչխար, 2,790,000 գառնուկ, 1,084,000 այծ, 449,000 ուլ, 509,000 խոզ և խոճկոր [խոզի ձագ]։ Այս անասնոց բովանդակ արժէքն է 2 միլիառ 225 միլիոն ֆրանք։

—Սլիվնոյի մէջ վերջերս տեղացող անձրեւները մեծ վնաս պատճառեր են։ Հեղեղներէն 8 հոգի խեղդուեր են։ Վնասն 800,000 ֆր. կ'հաշուուի։

ԱՌՄՏԵԱՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ցորեն.—Ութ օրուան մէջ ծախուեցին 12,000 քիլէ, Ռումէլիի երկաթուղիով, Զաղարա են., 80,000 Վառնա, Պալչըք, Իպրաիլ, Օտեսա (Իրքա). Ծախուեցաւ Զաղարա, Իրքա 6½—7 ղշ., Վառնա, Պալչըք 8, վար տեսակ խառնուրդ 8½—9 ղշ. Լիպրայէն վար քիլէն (կարծր) կ'արժէ 38—40 փր. օխան։ Պատրաստ ապրանք 30,000 քիլէ։

Գարի.— Գարեջուրի՝ Եւրոպայի համար Ռումէլի լաւ ճերմակ 28—29, Անատոլ 33—36 փրս օխան։ Ներքին սպառման համար Թունա 10½, տեղական 10 ղշ. քիլէն։ Պատրաստ 10,000 քիլէ։

Եգիպտացորեն.— Աղեքսանդրիոյ համար առանց մաքսի 18, ներքին սպառման համար 8% մաքսով 19—19½ փր. օխան։

Սուսամ.—Եւրոպայի համար 80 փր. ներքին սպառման 8% մաքսով, 84-85 փր. օխան։

Թուշնակեր.—կ'արժէ 32 փր. օխան։ Վարսակ.— 24—25 փր. օխան. ներքին սպառման համար կ'փնտռուի. ապրանք նուազ։

Ալիւր.— Ծախուեցին 5,000 պարկ այլ և այլ տեսակ. կ'արժեն՝ Օտեսա 88—120, Իպրաիլ 83—85, տեղական քրմա 70—78 ղշ. պարկը։ Թեփ.—13½ փր. օխան։

2/14 Սեպտ. 98.

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կ'ծանուցանենք յարգոյ հասարակութեան թէ վարժարանս կ'բացուի Սեպտ. 3ին, իսկ դասախօսութիւնք կ'սկսին նոյն ամսոյն 7ին։— Վարժարանս կ'բաղկանայ 8 դասակարգէ եւ կ'աւանդուին հայերէն, գաղղիերէն, գերմաներէն ու տաճկերէն լեզուներն և միջնակարգ վարժարանաց յատուկ գիտութիւնք։—Վարժարանիս մէջ կը դասախօսեն բաց ի Մխիթարեան Հայրերէն՝ նաեւ արտաքին գաղղիացի եւ այլ ուսուցիչներ։— Ուսողական գիտութեանց և գաղղ. լեզուի համար վարժարանս ունի վկայեալ ուսուցիչներ։—Վարժարանս կ'ընդունի գիշերօթիկ, կիսաթոշակ և արտաքին աշակերտներ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել վարժարանիս Վարչութեան ամէն օր մինչև կէս օր։

10—3 ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՄԱՀ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԿԱՅՍՐՈՒՀՒՈՅՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՎԱՅՐԿԵԱՆՆԵՐ

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՔ

Ժընեւ, 11 Սեպտ.— Քաղաքային զինուորներ Պօռիվաժ պանդոկին դըրան առջեւ պահակ կ'կենան։

Մահուան պարագաներ.— Կայսրուհին Պօռիվաժ պանդոկէն ճամբայ ելնելէն քանի մը վայրկեան վերջ, գետին ինկաւ։ Քանի մը հոգի օգնութեան վազեցին, բայց ոչ ոք զանիկայ կ'ճանչնար։ Պատուակալ Կոմսուհին և Ժընեւցի վաճառական Թէյսէթ անուն մէկու մը օգնութեամբ կայսրուհին նորէն ոտք ելնելով և անոնց թեւը մտնելով շոգենաւ գնաց։ Քարափ գտնուողներէն ոչ ոք եղերական դէպքը տեսած էր. ամէն ոք կ'կարծէր թէ վրան եկածը պարզ մարելիք մ'է որ շուտով պիտի անցնի, այնպէս որ կառապաններն անգամ անոր զգեստներն որ գետին ինկնալով աղտոտած էին, խոզանակել կ'ուզէին։ Շոգենաւ մտնելուն պէս կայսրուհին աթոռակի մը վրայ նստաւ և անմիջապէս զգայազիրկ եղաւ։ Հետեւորդ կոմսուհին անգամ կայսրուհիին այդ վիճակը կը վերագրէր ջղագրգռութեան։ Երբ իր ջանքերը կայսրուհին արթնցընելու համար անօգուտ եղան, նաւապետէն խնդրեց որ նորէն Ժընեւ ետ դառնան։ Նաւը ճիշտ Պօռիվաժ պանդոկին առջեւ կեցաւ և կայսրուհին պատգարակի մը մէջ դրուած պանդոկ բերուեցաւ, ընկերակցութեամբ նաւապետին, Թէյսէթի և քանի մը նաւաստիներու։ Թէյսէթ՝ կայսրուհին գըրկած պանդոկ տարաւ, ուր Տքթ. Քօլայ, Թէյսէթի, պատուակալ Տիկնոջն և քանի մը հիւանդապահ կիներու օգնութեամբ, կայսրուհիին զգեստներն հանեց և ուզեց առողջարանական միջոցներով շնչառութեան գործը դիւրացնել։ Բայց ի զուր։ Տքթ. Քօլայ աջ բազկերակը քիչ մը ճեղքեց արեան ընթացքն իմանալու համար։ Մահը միայն կըրցաւ հաստատել։ Անոր վրայ անմիջապէս ներկայ գտնուող երեք բժիշկները մահուան պաշտօնագիրը ստորագրեցին։

— Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր մէկ հեռագրին վրայ, զոր ուղղած էր աւստրեւհունգարական դեսպան Կուֆշդայն կոմսին և որով իր հաւանութիւնը կը յայտնէր հաստատուելիք պաշտօնական գործողութեանց, կայսրուհին դիազննութիւնը կէսօրուընէ 2 ժամ վերջ տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան ընդհանուր դատախազին և ուրիշ պաշտօնական անձանց։ Բժիշկներու համար հանելուկ մ'եղաւ թէ կայսրուհին ի՞նչպէս կրցաւ 60—80 քայլ առնել շոգենաւ երթալու համար, բան մ'որ անոր զօրաւոր կամքն և կորովը կը ցուցնէ։—Կայսրուհին երէկ իրիկուընէ առժամապէս դագաղ դրուեցաւ, որուն մէջ յաճախ սառոյցի կտորներ կ'դրուէին։ Կայսրուհիին հետեւորդներէն զատ ոչ մէկու մը թոյլ տըրուեցաւ որ դագաղին գտնուող խուցը մտնէ։ Կիրակի օր Ժընեւ քաղքին երեւոյթը տխուր չէր։ Շարունակաբար Պօռիվաժ պանդոկին շուրջ բազմութիւն կ'հաւաքուէր։ Պանդոկը սակայն իրեն սովորականէն բան մը կորսնցուցած չէր։ Երթեւեկութիւնը սովորական երեւոյթը պահած էր եւ միայն կէս օրին, երբ ցաւակցութեան եկողներուն համար արձանագրութեան տետր մը դրուեցաւ, պանդոկին ոգեւորութիւն մ'առաւ։ Ֆրանսացի, գերմանացի, ռուս ազնուականներ կ'երթային կուգային, որոց մէջ աւստրիացիներն անմիջապէս կը ճանչցուէին իրենց տխուր և լալկան դիմագիծերէն։ — Կայսրուհին երեսը բնաւ աւրուած չէր։ Պարքըր, որ կայսրուհւոյն անգլերէնի և յունարէնի ընթերցողն էր, կ'յայտարարէ թէ «կայսրուհին երեսնամեայ կնկան մը պէս կ'տեսնուէր, մարմարի պէս սպիտակ էր մորթը, զոր մահը փայլեցուցած էր, այտերը քիչ մը կարմրած էին. ժպիտ մը կ'տեսնուէր շըրթունքներուն վրայ, այնպէս փափկիկ այնպէս շնորհալից, ինչպէս որ էր կենդանութեան ատեն։ Այս տեսնելով ակամայ յիշեցի այն Սաֆֆոյի արձանը, զոր Ն. Կ. Վեհափառութիւնը Լայնցի դղեակին մէջ ունէր և սաստիկ կը սիրէր։ Այդ արձանին շատ կ'նմանէր։»

Ֆրանց Եօզէֆ ի Շէօնպրըն.—Վիեննացիք շատ հոգ կ'ընեն իրենց սիրելի վեհապետին առողջութեան մասին։ Ճիշտ Ռուտոլֆ գահաժառանգին մահուան օրը պատահածին պէս, կայսեր առողջութեան նկատմամբ վրդովիչ լուրեր հրապարակ ելան, որք բարեբախտաբար չափազանցուած էին։—Կայսրը թէեւ շատ կուլայ, բայց և այնպէս իրեններուն առջեւ ինքզինքն կ'բռնէ։ Երբ կայսրը կայսրուհիին մահը լսեց, աղի արցունքներ թափեց, բայց միշտ իր անձին տէրն էր։ Զարմանալի է որ այն միջոցին իսկ կատարուող զինուորական մարզանքները չէր մոռնար և կ'ըսէր.«Թող Պէք զօրավար մարզանքներն յառաջ տանի»։ [Այս կարգադրութիւն վերջին պահուն ետ առնուե-

ցաւ։] Իր խուցն առանձնանալով կը հեծկլտար և յաճախ կայսրուհիին անունը կուտար։ Կայսեր այս դրդուութեան վրայ որոշուեցաւ որ գիշերը պալատական բժիշկ մը Շէօնպրիւն մնայ. կայսրն ասոր ընդդիմացաւ։ Գիշերն հազիւ մէկ քանի ժամ քնացաւ և առտուան դէմ ժամ 2—3ին ոտքի վրայ էր։ Երբ առտուն իր քով գտնուողներ իր որպիսութիւնը կ'հարցընէին, ըսաւ. «Համեմատաբար ինքզինքս լաւ կ'զգամ, բայց կ'վախնամ վրաս գալիք յոգնութենէն»։ Կայսրը կոմս Բարէն եղերական դէպքը լսելէն ի վեր, Շէօնպրիւնէն դուրս ելած չէ։ Կայսեր առաջին բաղձանքն էր իր ընտանեաց անդամները քովը ունենալ և ըսած է. «Ամենէն առաջ լուրը տղոց իմացնել պէտք է»։ Իր աղջկան Վալէրի արքիդքսուհիին և կայսեր առաջին հանդիպումն ամենէն աւելի սրտագրաւ եղաւ. հայր ու աղջիկ երկար ատեն իրարու գիրկը մնացին և լացին։ Արքիդքսուհի Վալէրի, որ իր մայրը վերջին աստիճանի կ'սիրէր և կ'պաշտէր, կայսրուհիին Բենիամինն էր։ Վալէրի որ իր մօրմէն շատ անգամ լսած էր սա սկզբունքը թէ «կնկան մը նուիրական պարտաւորութիւնն է դժուարին ժամանակներու մէջ իր երկան քով գտնուիլ և զանիկա մխիթարել», իբրև մայրենի սուրբ պարտք մը կատարեց զայն, կայսրը բնաւ առանձին չի թողլով և մխիթարիչ խօսքերով անոր բարոյական քաջութիւնն ամրապնդեց։ Արքիդքսուհիին այս ընթացքը կայսրը շատ մխիթարած եւ զօրացուցած է։ Կայսրն օրուան մեծ մասն իր աշխատութեան խուցը քաշուած կ'անցընէ. դիմագծերը սակայն իր ներքինը մատնանիշ կ'ընեն։ Անձամբ յուղարկաւորութեան կարգադրութիւններն ըրած և ըստ այնմ հրամաններ տուած է։ Իր Վալէրի դստեր և իր Թոռնիկ Էլիզապէթ արքիդքսուհիին հետ, որ յատկապէս կայսեր փափաքին համաձայն Լաքսէնպուրկի դղեակէն բերուեցաւ, կ'ճաշէ։ Կ'ըսուի թէ կայսրը մինչև կայսրուհիին մարմնին Վիեննա հասնելուն օրը, Շէօնպրիւնէն պիտի չմեկնի։

Ի յիշատակ Էլիզապէթ կայսրուհիին Վիեննայի մէջ արձան մը կանգնելու խօսք կայ, այս դիտաւորութեամբ վիեննացի վաճառական մը Նայէ Ֆրայէ Բրէսի խմբագրութեան 100 փիօրին խրկած է։

—Վիեննացիք անցեալ կիրակի օրուան պէս տխուր և լռին կիրակի անցուցած չեն։ Այն քաղաքն, ուր կիրակի օրերը մանաւանդ ժողովրդական զուարճութիւններու աննկարագրելի տեսարաններ ունի, խոր լռութեան և սգոյ մէջ էր։ Ոչ ոք կար Բրադէրի և հանրային պարտէզներու մէջ. միայն սրճարանները լի էին բազմութեամբ, ուր ընդհանուր խօսակցութեան նիւթն էր կայսրուհիին տարաժամ մահը։ Նուագի և երգի ձայն ամենևին չէր լսուեր. կիրակի առտու եկեղեցիներն հաւատացեալներով լեցուն էր. Ս. Ստեփաննոսի Մայր-Եկեղեցին մանաւանդ խուռն ժողովուրդ կար եւ երբ քարոզիչ քահանան ամպիոնէն դուժելէ վերջ եղերական դէպքը խօսքը վերջացուց, հրաւիրելով ունկնդիրներն որ խնդրեն Աստուծմէ, որպէս զի իր պահապան Աջը կարկառէ սիրելի կայսեր գլխին վրայ, ժողովուրդն ամենքը մէկանց ծունկի եկաւ, արտասուեց և կիներէն շատերը սկսան բարձրաձայն հեծկլտալ։

Պէշթ.— Կայսերական պալատն և պետական շէնքեր կէս դրօշակ պարզած են ի նշան սգոյ։ Թագաւորը դեռ այս լուրն իմացած չէ, ծովային ճանապարհորդութեան մէջ ըլլալուն համար։ Ֆլանտրի կոմս լուրն առնելուն պէս Վեննետիկէն ետ դարձաւ։ Թագուհին անդադար կուլայ,

Ժընէվ.— Էլիզապէթ կայսրուհիին դիազննութիւնը կատարեցին Ռովէրդէն, Մէքէվանտ և կոս բժիշկները, ի ներկայութեան Քոլոյ և Մայէր Տօքդորներուն և մարմինը լուսանկարուեցաւ։ Բժիշկներն հաստատեցին թէ կայսրուհին բնաւ ցաւ քաշած չէ և դիմագծերն աւրուած չեն։ Մարմինը զմռսուեցաւ, և ԴՇ. իրիկուան ժամ 7ին դէպ ի Վիեննա ճամբայ պիտի հանուի։

—Կոմսուհի Զթարի, այն պատուական Տիկինն որ Էլիզապէթ կայսրուհւոյն կ'ընկերանար, Ն. Վեհափառուհւոյն վերջին վայրկեաններն այսպէս կ'պատմէ. «Ուրբ. միջօրէին Ժընէվ հասանք և Պոռիվաժի օթեւանն իջանք։ Կայսրուհին անցեալ տարուան պէս կ'ուզէր քաղաքը պտըտիլ։ Պտոյտներ կ'կատարէր լճին վրայ. այցելեց նաև Պառօն Ռօշիլտի դարաստանն ու ամարանոցը։ ՇԲ. օրը Քօտանն ու պիտի դառնայինք Թէրիդէ։ Կայսրուհին ծովու ճամբորդութիւնը միշտ նախամեծար կ'համարէր, մինչդեռ իր հետևորդք կառախումբով կ'ճամբորդէին։ Շոգենաւը միջօրէին 2 ժամ վերջը պիտի մեկնէր։ Ն. Վեհափառութիւնը շատ զուարթ և քաջառողջ էր։ Ժամը 1 ու կէսին պանդոկէն մեկնեցանք։ Կայսրուհին ինձ հետ նաւամատոյց գնաց։ Մօն-Պլանի քարափին մայթին վրայ հանդարտ կ'քալէինք. հո՛ն պատահեցաւ աղէտքը։ Կայսրուհին յետընդդիմոյս շարժում մ'ըրաւ և քիչ մնաց որ վար իյնար։ Թեւերուս մէջ բռնեցի զինքն և հարցուցի.

«Ձեր Վեհափառութիւնը տկարութի՞ւն կ'զգայ.

—Թերևս աճուզող է, պատասխանեց։

—Ցա՞ւ կ'զգա՞ք, Տիկին։

—Ձեմ կրնար ըսել, կուրծքիս վըրայ կարծես ցաւագին բան մը կ'զգամ։

Ցաւաշ գացինք, ըսի որ թեւիս կռթնի. բայց շնորհակալութեամբ մերժեց։ Սակայն ջանացի վեր բանել զինքն։ Շոգենաւ հասանք։ Բայց այն ատեն կայսրուհին ինձ դառնալով ըսաւ.

—Տժգո՞յն եմ։

—Այո, Տիկին, գրգռութեան պատճառաւ։

Այս պահուս կայսրուհին ինկաւ զգայազիրկ։ Քանի մը ուրիշ տիկիններ ու ես ջանացինք սփոփել կայսրուհին։ Անհանգստութիւնը ջիղերու տագնապ մը կարծեցի որ ընդհուպ պիտի անցնէր. պատահածին վրայ գաղափար իսկ չէի կրնար ունենալ։ Քիչ մը ետքը կայսրուհին սթափեցաւ և յստակ ձայնով մ'ըսաւ.— Ի՞նչ պատահեցաւ։ Այս բառերուն վրայ նորէն կռնակին վրայ ինկաւ։ Դէմքը մահատիպ տժգունութիւն մը առած և շնչառութիւնը դժուարացած էր, որ խոյոյն հանդիւնի փոխուեցաւ։ Մինչ այս մինչ այն, շոգենաւը ճամբայ ելած էր։ Խնդրեցի նաւապետէն որ ետ դառնայ։ Երբ նաւահանգիստ դարձանք, կայսրուհին բոլորովին զգայազիրկ եղած էր, և պանդոկ դառնալէ քանի մը վայրկեան վերջն յետին շունչն աւանդեց։

—Աւստրիական եւ հունգարական լրագիրք, կայսրուհւոյն կենաց վրայ մանրամասն տեղեկութիւններով լի են։ Ի վեր կ'հանեն մանաւանդ իր սէրը դպրութեանց համար և իր իմաստասէր բնաւորութիւնը։ Էլիզապէթ կայսրուհին շատ կ'կարդար, ուշի ուշով կ'հետեւէր գրական շարժման։ Հանրի Հայնի համար ակներեւ նախասիրութիւն մ'ունէր, որուն ի պատիւ փոքր տաճար մը կանգնած էր իր Քորֆուի ամարանոցին մէջ։ Կայսրուհւոյն հետեւորդք գիտեն թէ կայսրուհին ինքն ալ կարող էր իր զգացումներն ու գաղափարները քերթուածով բացատրել։ Սակայն իր մէկ բանաստեղծութիւնը միայն ծանօթ է ժողովրդեան, այս է Իշլի մօտ, Եէնձի մէջ Ս. Կուսին մէկ պատկերին տակ գրած արձանագրութիւնը։ Քանի մը տարիէ ի վեր եռանդով կ'պարապէր նոր յունարէնի ուսման։ Յաճախ կ'երթար Քորֆու որոյ ժողովուրդն ու լեզուն կ'սիրէր։ Ի փոխարէն կ'պաշտուէր Քորֆուցիներէն։ Տքդ. Քրիստոմանոս, կայսրուհւոյն նախկին ուսուցիչն, ըսեր է թէ Ն. Վեհափառութիւնը քաջութեամբ կ'սպասէր մահուան։ «Երբ ապրելու բաղձանքը դադրի, մարդս ինքզինքս այս աշխարհէն դուրս կ'զգայ, կ'ըսէր կայսրուհին. անձնիւր մարդու կեանքին մէջ կայ վայրկեան մը ուր իններքուստ կ'մեռնի և այս վայրկեանը մեր բնական մահուան ժամը չէ միշտ։ Վայրկեանէ վայրկեան մահուան կ'սպասեմ ես։»

—ԲՇ. իրիկուն Վիեննայէ մեկնեցաւ արքունեաց մասնաւոր կառախումբ մը ի Ժընէվ, կայսրուհւոյն մարմինն առնել բերելու համար։ Կառախումբին մէջ կ'գտնուէին հանգուցելոյն տան անդամներն, արարողապետ կոմս Ֆրանսուա Պէլկարտ, արարողուհի Մարիա-Թէրէզա կոմսուհին, պատուակալ տիկին Մառի - Ֆէսթէթից կոմսուհին, երկու սենեկապետներ են։ Աւստրիական սահմանագլխէն մինչև Վիեննա, իւրաքանչիւր կայարանի մէջ, մարմինը պիտի ընդունուի եկեղեցեաց զանգակներու միահաղոյն ղօղանջով։ Մարմինն այսօր պիտի հասնի Վիեննա։ Ըստ կանխորոշ կարգադրութեան, դագաղը Հօֆպուրկ պիտի բերուի ութ ձիերէ լծուած հանդիսական դագաղակիր կառքով մը, և ի ցոյց պիտի դրուի մահարձան մը վրայ, Հօֆպուրկի մատրան մէջ։ Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի ՇԲ. կէս օրէն վերջ, Սպանիոյ արքունեաց յատուկ սովորական արարողութեամբ։ Մարմինը պիտի իջուցուի Քաբուչիններու եկեղեցւոյն ստորերկրեայ դամբարանին մէջ։ Կայսերական հրամանաւ, արքունիք 6 ամիս սուգ պիտի պահէ, մինչև 1889 Յունուար 21։

[Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ, 12 Սեպտ.]

ՏՐԷՅՖԻՒՍԵԱՆ ԽՆԴԻՐ. — Բարիզ, 11 Սեպտ.— Սուառ կ'ծանուցանէ թէ այն պարագային երբ պատերազմական նախարար Զիւրլէնտէն հրաժարի, ծովային գործոց նախարար Լոքրուա ալ գործէ պիտի քաշուի։

—Զրոյց կ'պտըտի թէ Պրիսոն պատերազմական նախարարութիւնը պիտի ստանձնէ, Տրէյֆիւսի վերաքննութիւնը հաստատել տալու համար։ Հաւանական է թէ իր պաշտօնակիցներէն ոմանք այս բանիս հակառակին. և այս միջոցին նախարարական տագնապ պիտի ծագի և հետեւաբար Երեսփոխանական ժողով պիտի գումարուի։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.— Սակաստայի դահլիճին նախորդ ելմտական նախարար Մ. Քանալէյաս, այժմ կուսակից Զօր. Բօլավիէյայի որ կ'ուզէ երրորդ կուսակցութիւն մը կազմել, Երեսփ. Ժողովին մէջ բանախօսութիւն մ'արտասանեց անցեալ Ուր. և զոր չկրցաւ նոյն օրուան նիստին մէջ աւարտել։ Յայտարարեց թէ յստակ պիտի խօսի, և ամէն բանի՝ իր անունը պիտի տայ։ Ըսաւ թէ անողոք պիտի ըլլայ պատերազմական և ծովային նախարարներուն նկատմամբ։— «Օտարները խստիւ կ'դատեն Սպանիոյ գործերը. ասկէց վերջը պէտք չէ առիթ տալ անոնց։ Կառավարութիւնը մեծ սխալներ ըրաւ. իր դրութիւնն էր միշտ խաբել սպանիացի ժողովուրդը. պարզ յածանաւակները զրահաւոր կ'անուանէր։» Ատենաբանը պախարակեց քաղաքականութիւն մը, որ սկըսած է ծայրայեղ պատերազմով եւ վերջացած՝ նմանապէս ծայրայեղ հաշտութեամբ։ «Կառավարութիւնն հաւատացուց թէ պէտք չէ վախնալ Միաց. Նահանգներէն։ Պարզմտօրէն կ'կարծէր թէ Սպանիոյ բաւական է Ամերիկա։ Մ. Սակաստա դիկտատոր մը եղաւ, ոչ թէ հայրենիքը փրկելու այլ իր անձնական փառասիրութիւնը գոհացնելու։» Մ. Քանալէյաս նկարագրեց հայրենիք վերադարձող զինուորաց խեղճութիւնն, որ պերճախօս ապացոյց մ'է բանակին յոռի վարչութեան։ Խստիւ քննադատեց պատերազմական նախարարը։ «Բանակին պատիւը վտանգուեցաւ պատերազմական նախարարին յանցանօք։ Ծովային նախարարն ալ պատասխանատու է ծովակալ Սէրվէրայի տորմիղին աղէտքին։ Սէրվէրա մէկ քանի առարկութիւններ ըրած էր, բայց ծովային նախարարը պատասխանեց թէ պարագան շատ ծանր է, և կառավարութիւնն ո և է ծրագիր չունի։ Ծովակալ Սէրվէրա զուր տեղն հրահանգ և ռազմամթերք խնդրեց, գաղթային նախարարը պատասխանեց.— «Աստուած օգնէ ձեզ»։ Չի գիտցուիր թէ ինչո՞ւ Սէրվէրայի տորմիղը Քուպա ղրկուեցաւ առանց ածուխի և խոշոր հրետանիի։ Ծովային նախարարն հետեւեալ հեռագիրն ուղղեց ծովակալին երբ սա Կանաչ Հրուանդան հասաւ։— «Կառավարութիւնն ո և է ծրագիր չունի. պարագային համեմատ վարուեցէք»։ Բանախօսը նկարագրելով ճամբորդութիւնը Տորմիղին որ ածուխ չունէր և գտածն ալ շատ վար տեսակէն էր, ըսաւ.— «Երբ Տորմիղը Սանթիակօ ժամանեց, Զօր. Լինարէս գուշակեց քաղաքին անկումը։ Այն ատեն Մարէշալ Պլանքօ հեռագրեց կառավարութեան թէ՝ եթէ օգնութիւն չհասնի Տորմիղին, պէտք չէ պատասխանատու բռնել ծովակալն աղէտք մը պատահելու ատեն։ Կառավարութիւնը բա՛ն մը չըրաւ եւ ի՛նք է միակ պատասխանատուն» գոչեց բանախօսն և անուանով յիշեց մէկ քանի ծովակալներ, որք կառավարութեան յատակագծէն բոլորովին տարբեր ծրագիր մ'ունէին գործելու համար։ Եթէ կառավարութիւնն և մասնաւորաբար ծովային նախարարն անճարակ չըլլային Տորմիղը կրնար Հավանա ժամանել պատերազմին յայտարարութենէն առաջ։»— Վիճաբանութիւնք ընդհատուեցան, և Մ. Քանալէյասի ճառին շարունակութիւնը մընաց ՇԲ. օրուան։

—Նախարարական տագնապ մը ծագելու կ'նկատուի Մատրիտի մէջ։ Երեսփ. Ժողովոյ գաղտնի մէկ նիստին մէջ երկպառակող պահպանողականներու պետը Մ. Սիլվէլա գոչեց.— «Սակաստայի դահլիճը դիակ մ'է. դիակի վրայ չեն վիճաբանիր, կ'թաղեն զայն։» Խնդիրն հոն է թէ տագնապն անմիջապէ՞ս պիտի ծագի, թէ հաշտութեան յիշատակագրին ընդունուելէն ետքը պիտի թողուի։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Մատրիտէն կ'հեռագրուի Սեպտ. 8 թուով.— Եթէ Մեծ Պետութիւնք Քուպայի խնդրոյն առթիւ զանազան երկիրներու դեսպանաց միջեւ փոխանակուած գաղտնի պաշտօնագրերն ու հեռագրերն հրատարակեն, իրօք շահեկան բաներ պիտի իմացուին։ Պիտի գիտցուի թէ Աւստրիա ջանացած էր որ Մեծ Պետութիւնք դիւանագիտական միջամտութիւն մ'ընեն ի նպաստ Սպանիոյ, սա՛ իմաստով ծանուցագիր մը ղրկելով Մ. Նահանգաց թէ Եւրոպա չի կրնար հաւանիլ Սպանիոյ անդամատութեան։ Պիտի իմացուի նաև որ Անգլիա իր Ուաշինկդընի դեսպանին միջոցաւ Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարին հասկցուց պետութեանց այս որոշումը։ Անգլիա կ'առաջարկէր տէրութեանց այս ձեռնարկին անյաջողութեան մասին, եթէ Մ. Նահանգները խօսք տային Ծայր. Արեւելքի մէջ անգլիական քաղաքականութեան նպաստել։ Միեւնոյն ժամանակ Անգլիա Գերմանիոյ կ'իմացնէր թէ ի նպաստ Սպանիոյ ցամաքային Եւրոպայի դաշնակցութեան որոշման պիտի հակառակի։ Այն ատեն Վիլհէլմ Բ. հեռագրեց է իր Վիեննայի դեսպանին որ նախապէս տրուած որոշումներէն իր հաւանութիւնն ետ առնէ։ Գերմանիոյ այս դիրքը տեսնելով, միւս կառավարութիւններն ալ միջամտութեան ամէն ծրագիր մէկ կողմ դրին։ Հետեւաբար Անգլիոյ շնորհիւ Մ. Նահանգներն կրցան տէր ըլլալ սպանիական Անդիլեաններուն։ Այսօր ալ Անգլիոյ և Գերմանիոյ համաձայնութեան շնորհիւ Անգլիացիք պիտի կրնան տիրել Տէլակոայի ծովածոցին, թէև, երբ սպանեամերիկեան պատերազմը ծագեցաւ, Անգլիա հանդիսաւորապէս յայտարարեց թէ Բորթուկալի հողային ամբողջութիւնը կ'երաշխաւորէր։

ԻՏԱԼԻՈՅ քաղաքական շրջանակներուն մէջ զարմանք կ'պատճառէ Վիլհէլմ կայսեր Հանովէրի մէջ արտասանած պատերազմագրգիռ ճառը, մինչդեռ հիմա ամէն տեղ զինաթափութեան և խաղաղութեան խօսքեր կ'ըլլան։ «Եթէ կ'ըսէ իտալական թերթ մը, Ցարին ծրագիրը միւս պետութիւններէն ընդունուի, ինչպէս կ'յուսանք, Վիլհէլմ ալ պիտի ստիպուի խոնարհիլ, վասն զի իրեն դժուար պիտի ըլլայ միայնակ իր կամքը քշել ամբողջ Եւրոպայի։ Կ'երեւի թէ Պերլին կ'ջանայ խոյս տալ Ռուսիոյ հետ ոն է համաձայնութեան գալէ և Վիլհէլմ կ'փափաքի հրապարակաւ ծանուցանել իր բարեկամներուն և զինակիցներուն որ չհրապուրուին Ցարին առաջարկութիւններէն։ Չենք կարծեր որ Աւստրիա այդ տեսակ խրատի պէտք ունենայ, վասն զի անիկա գիտէ իր շահերը, բայց աւելի Իտալիա օգուտ պէտք է քաղէ Պերլինէ եկած ազդարարութենէն։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Միւնսթէր քաղաքէն կ'հեռագրուի թէ անցեալ ԵՇ. արիւնալից կռիւ մը եղաւ երկու ենթասպաներու և մէկ քանի գործաւորներու միջեւ։ Ենթասպաները սուրերնին մերկացնելով ինքզինքնին պաշտպանեցին։ Բայց քանի մը վայրկենէն վերջ գործաւորք կրցան զսպել զանոնք. սպայք իրենց ճամբան շարունակեցին, իրենց կրած պարտութենէն զայրացած։ Այս ենթասպայք վրէժնին լուծելու բազմաթիւ հանդիսատեսներէ, և սուիններով ճամբայ բացին ամբոխին մէջէն։ Մէկ քանի վայրկենի մէջ 12 հոգի վիրաւորուեցան, շատը 10—12 տարեկան տղաքներ։ Բարեբախտաբար հետեւակազօրաց սպայ մը միջամտելով կռուոյն, երկու սպաները զօրանոց առաջնորդեց։ Ամբոխը՝ զայրացած մաղ մնաց որ գէշ խաղ մը խաղար այդ սպաներուն։

ԶԻՆԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆԸ.—Պըրմինկէմի մէջ միթինկ մը գումարեցաւ ԴՇ. իրիկուն նախագահութեամբ քաղաքապետին, ուր վիճաբանութիւնք եղան Ցարին առաջարկին նկատմամբ և խնդրագիր մը ստորագրուեցաւ, որով կը խնդրուի Անգլ. կառավարութենէն, հաւանութիւն յայտնել նոյն առաջարկին։ Նմանօրինակ գումարումներ պիտի ըլլան Անգլիոյ ուրիշ քաղաքաց մէջ ալ։

ՌՈՒՍԻՈՅ արտաքին գործոց նախարար կոմս Մուրավիէվ Բէլկրատուրկէն մեկներ է արձակուրդով։ Իր բացակայութեանը, արտաքին գործոց նախարարութեան գործերը պիտի վարէ կոմս Լամստորֆ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Առեւտրական Միութեանց Համաժողովն որ շաբաթէ մը ի վեր կ'գումարէր ի Պրիսթօլ, յանկարծ ստիպուեցաւ ընդհատել իր աշխատութիւնները։ Որովհետև անցեալ ԵՇ. գիշեր հրդեհ ծագելով ամբողջապէս աւերեց իրենց գումարուած սրահը։ Հրդեհը տարածուեցաւ մերձակայ շէնքի մ'ալ, որ լի էր դիւրավառ նիւթերով՝ այնպէս որ նոյն շէնքը մէկ քանի վայրկենի մէջ մոխիր դարձաւ։ Համաժողովին վերջին նստին հետաքրքրաշարժ առաջարկ մ'ըրին սրճարաններու և պանդոկներու պաշտօնեաներն, որք կ'ուզէին իբրեւ գործաւոր արձանագրուիլ և ոչ երբ սպասաւոր, ինչպէս կ'անուանուին մինչև հիմա։ Այս պաշտօնեայք յայտարարեցին նաև թէ այսուհետեւ մօրիկ պիտի չընեն իրենց տէրերուն մօրուք եւ ալևս կրելու մասին դրած արգելքին։ Համաժողովը որոշեց յառաջիկայ նիստը գումարել 1899 յունվարին ի Մանչէսթըր։

ԱՍԹՈՐՐԻ ՎՃԱՐԱԾ ՏՈՒՐՔԸ.— Հանրածանօթ ամերիկացի միլիոնատէր Աստ՚որ, տարօրինակ խղճմտութիւն մ'ունի։ Իրեն այնպէս կուգայ թէ պէտք եղածին չափ տուրք չի վճարեր. հետեւաբար իր բոլոր գրասենեակներուն և գործակատարներուն կը հրամայէ որ իսկոյն իր հարստութեան բուն գումարը ճշդուի։ Արդիւնքը կը յայտնուի։ Գնդապետ Աստ՚օր, այսօր 8 միլիոն անգլ. ոսկիի տէր է եղեր։ Ուրկէ տարին 800,000 ոսկիի զուտ եկամուտ մը կ'ստանայ։ Մինչև ցարդ տարեկան 50,000 ոսկի եկամուտի տուրք կ'վճարէր, իսկ այսուհետեւ պիտի վճարէ 60,000 ոսկի։ Այսպէս, Աստ՚օր իր ծախքով գունդ մը կազմելով և սպառազինելով՝ անոր գլուխն անցաւ ու կռուեցաւ ի Սանթիակօ, իր հայրենեաց համար։ Այսչափը բաւական չէ սեպեր և կ'ուզէ որ աւելի օգտակար ծառայութիւններ մատուցանէ իր ազգին։

Մ. Գ. ՏԱՂԵԱՆՑ

Ընդհանուր Աշխարհ Պատմութեան Ե. և Զ. մասերն, որք կ'պարունակեն Արդի և ժամանակակից պատմութիւնը, լոյս պիտի տեսնեն ի մօտոյ Մատթէոսեան տպարանէն։ Այս հատորը կ'ներկայացնէ (1) Պատմութեան գլխ. դէմքերն ու դէպքերը, (2) կ'ծանօթացնէ համառօտիւ իւրաքանչիւր դարու նշանաւոր արուեստագէտները, մատենագիրները, իմաստասէրներն ու գիտուններն, և (3) կ'պարունակէ ընդհ. տեսութիւններ իւրաքանչիւր դարու վրայ։ Ցանկաց և Միջին դարու պատմութիւններն՝ արդէն հրատարակուած՝ կ'ծախուին Մարգարեան և ուրիշ գրատուններու մէջ։ 3—3

ԱՅՍ ԱՒՈՒՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՄԱՀ ԿԱՅՍՐՈՒՀՒՈՅՆ.

—Պաշտօնապէս կ'ծանուցուի թէ կայսրուհիին մարմինը Վիեննա պիտի հասնի ԵՇ., իրիկուան ժամ 10ին և մեծ հանդիսութեամբ պալատ պիտի փոխադրուի։ Ուր. օր առտուան ժամ 8էն մինչև 5, և ՇԲ. ժամ 8էն մինչև կէս օր հասարակութեան ի տես պիտի դրուի. ՇԲ. օր ժամ 4ին, կէս օրէ վերջ, յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ։ ԲՇ. հասարակային աղօթք պիտի ըլլայ և երեք օր շարունակ ժամը 11ին պաշտօն պիտի կատարուի կայսերապալատան մէջ։ Կայսրուհիին դիակը կայսերական պալատան յատուկ կահագործարանին մէջ շինուելով Ժընէվ ղրկուեցաւ։ Դագաղը փայտէ է և սեւ թաւիշով ծածկուած։ Վրան զուտ ոսկիէ մեծ խաչ մը կայ. վեց ոսկեզօծ ոտքեր ունի և ներսն համակ սպիտակ մետաքսներով զարդարուած է։ Այս դագաղն երկրորդ մետաղեայ դագաղի մը մէջ պիտի դրուի։

—Քաբուչիններու եկեղեցին ԴՇ.էն սկսեալ մինչև յուղարկաւորութեան օրը ժողովրդեան համար պիտի գոցուի։ Երեկուընէ սկսան հապճեպով սեւ թաւշէ վարագոյրներով եկեղեցին զարդարել որուն ներքեւ կ'գտնուի կայսերական գերդաստանին յատուկ գետնադամբանը։ Կայսրուհիին դագաղն 127րորդը պիտի ըլլայ։ Առժամանակեայ կերպով հանգուցեալ կայսրուհիին դագաղն հոն պիտի դըրուի և այն ատեն պիտի թաղուի երբ դամբարանը շինուի լմննայ։ Գետնադամբանն այնչափ նեղ է, որ ի մօտոյ զայն ընդարձակել հարկ պիտի ըլլայ։ Վեհապետն անձամբ կ'պատասխանէ վեհապետներէ եւ պետական անձնաւորութիւններէ եկած անհամար ցաւակցական հեռագիրներուն։ Կայսերական գերդաստանին ամբողջ անդամներն յուղարկաւորութեան ներկայ պիտի գտնուին։

ՏՐԷՅՖԻՒՍԵԱՆ ԽՆԴԻՐ. — Բարիզ, 12 Սեպտ. — Բարէլ լրագիրը կը հաստատէ Էսդէրհազիին Բարիզ գըտնուիլը։ Թերթին լրաբերը Էսդէրհազին տեսած է Զինուորական դպրոցին մօտ գտնուող կանդլօֆ սրճարանը, ընկերակցութեամբ Բազի տիւ Գլամի և ուրիշ բազմաթիւ սպաներու։

ՍՈՒՏԱՆ.—Լնտ. 11 Սեպտ.—Պաշտօնական շրջանակներու մէջ հաւատք չեն ընծայեր թէ Ֆաշօտա գրաւող սպիտակ գունդերը Ուկանտայէն մեկնող հազարապետ Մաքտօնալտի մարդիկն ըլլան, որովհետեւ Մաքտօնալտի համար անկարելի է այսպէս շուտ Ֆաշօտա հասնիլ։

ՔԱՐՈԼԵԱՆ ԿՂԶԵԱՑ ՄԷՋ.— Սան Ֆրանչիսկօ, 12 Սեպտ.—Հօնօլօլուէն եկած տեղեկութեանց համաձայն, Քարոլեան կղզիներու ապստամբները Բօնապէի երկու հարիւր Սպանիացւոց վրայ յարձակեցան։ Կ'կարծուի թէ բոլոր Սպանիացիներն սպանուած ըլլան,

[Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ, 12—13 Սեպտ.]

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քօնս. Մէճի Դ.	Օ. Ո.	24 14½
Ամենէն բարձր գին	»	24 20
Ամենէն վար գին	»	24 14½
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	108 50
Ամենէն բարձր գին	»	108 50
Ամենէն վար գին	»	108 ⅛

ԲԱՑՈՒՄ 3 Սեպտ.

Օսմ. Քօնս. Մէճի Դ. Գ. Կ.	Օ. Ո.	24 13½
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	108 —
Օսմանիյէ	»	— —
Ռէժի	Օ. Ո.	— —
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	— —
Քրէտի Ժէնէրալ Օթթ.մ.	Օ. Ո	9 16
Երկրագործական Պանքա	»	8 30
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ.	Ա. Ո.	3 15
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո	4 01
Թրամուէյ բաժնեթ.	Ղրշ.	700 —
» ժուիսանս	»	200 —
» պարտաթ.	»	498 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	312 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	463 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	1 —
» ութ օրուան	»	2 62
Ռումէլի Երկթ. »	Ֆր.	— —
» մէկ ամսուան	»	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 15
Անգլիական ոսկի	»	109 37
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 10
Քրիմից	»	51 05
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 33
Մէթալիք	»	97 20
Ռուպլ Թղթադրամ	Օ. Ո.	8 56

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109 25
Բարիզ 3 »	Ֆր.	23 02½
Ֆիօրին մանուս	»	10 88¾

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ. 14 Սեպտ.

Օսմ. Քօնս. Մէճի Բ.	Ա. Ո.	47 —
» » » Գ.	»	26 12
» » » Դ.) բաց.	»	22 25
) գոց.	»	22 12
Փոխառութիւն Գասսայա	»	85 —
» Օսմ. 3½%	»	101 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11 87
Այտընի երկաթուղի	»	12 —
Եգիպտական միացեալ	»	109 50
Անգլ. Քօնսօլիտէ	»	109 87
Հելլենական 5%	»	38 50
Մօնօբօլ Հելլենական 4%	»	43 50
Իտալ. » 4%	»	32 25
Պուլկ. Փոխառ. 6% 1888	»	93 —
» Նոր » 6% 1892	»	93 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 42½
Դրամազեղչ	»	2 ½

ՊԵՐԼԻՆ, 14 Սեպտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	97 40
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	113 10
Անատ. Երկ. պարտաթուղթ	»	97 50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 28

ՊԱՐԻԶ, 14 Սեպտ.

Օսմ. Քօնս. Մէճի Դ.) բաց.	Ֆր.	22 47
) գոց.	»	22 35
» » » Բ.	»	47 35
» » » Գ.	»	26 40
Օսմանիյէ	»	399 37
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	108 50
Օսմ. Ռէժի	»	283 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	550 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	103 02
Քրէտի Լիօնէ	»	872 —
Պանք տը Բարի	»	949 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3670 —
Իտալական Ռանթ	»	92 70
Սպանիական արտաքին	»	41 95
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 28
Դրամազեղչ	»	2 —

ՎԻԵՆՆԱ, 14 Սեպտ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	ֆիօր.	47 60
» Լոնտոնի վրայ	»	120 37
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	58 80
Օսմ. Ռէժի	»	130 —

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 14 Սեպ.—Ալեքսանդր Թագաւոր Զուիցերիա ուղեւորելու դիտաւորութենէն հրաժարեցաւ։

ԺԸՆԷՎ.— Կայսրուհւոյն դագաղը ճամբայ հանուեցաւ այս առաւօտ ի ներկայութեան խուռն բազմութեան։

ՎԻԵՆՆԱ.—Կայսրուհւոյն մարմինը Աւստրիոյ սահմանագլուխը պիտի հասնի ԴՇ. գիշեր, և Վիեննա պիտի ժամանէ ԵՇ. (այսօր)։

—Պառօն Պանֆի կայսեր հաղորդեց Հունգարիոյ Խորհրդարանին և կառավարութեան ցաւակցութիւնները։

ԹՐԻԷՍԴԷ.— Այսօր նոր ցոյցեր եղան Իտալացւոց դէմ։ Ոստիկանութիւնը միջամտեց։ Բազմաթիւ ձերբակալութիւնք եղան։

ՄԱՏՐԻՏ.— Ծերակոյտին նիստը շատ աղմկալից եղաւ։ Ծերակուտական Ալմէնաս բուռն կերպով քննադատեց Վէյլէր, Պլանքօ և Բրիմօ տէ Րիվէրա զօրավարներն, և ծովակալ Սէրվերան։

ԲԱՐԻԶ.— Տրէյֆիւսի դատին վերաքննութիւնը պահանջող օրաթերթերը կ'ըսեն թէ պէտք չէ հաւատք ընծայել կոլուայի ըսածին թէ Հանրապետութեան նախագահը պիտի հակառակի Տրէյֆիւսի դատին վերաքննութեան՝ նոյն իսկ եթէ Նախարարութիւնն որոշում տայ այս մասին։ Բան մը պիտի չորոշուի Նախարարաց Խորհրդին գումարումէն առաջ, որ տեղի պիտի ունենայ շաբաթ օր։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Նովոյի զինաթափութեան խնդրոյն վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ քանի մը տէրութիւնք կ'փափաքին Ալզաս-Լօռէնի չէզոքացման՝ Ֆրանսայի գործակցութիւնն ապահովելու համար։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գանտրիոյ գերմանական հիւպատոսարանին այրելուն առթիւ ո և է տնօրինութիւն պիտի չընէ գերման կառավարութիւնը։

ՄԱՏՐԻՏ.—Երեսփ. Ժողովը 8ի դէմ 151 քուէով ընդունեց Հաշտութեան յիշատակագիրը։

ՎԻԵՆՆԱ, 14.—Վիքդորիա Թագուհիին կողմէ իր փեսան Շլեզվիկ Հոլշդայնի Քրիսչիըն իշխանը ղրկուեցաւ ողբացեալ կայսրուհիին յուղարկաւորութեան։

ԺԸՆԷՎ.—Ոճրագործին հարցաքննութիւնը լմնցաւ։ Դատն հրապարակաւ պիտի տեսնուի Եղեռն. Ատենին առջեւ։

ՎԻԵՆՆԱ. — Աւստրեան մամուլը խստիւ կ'քննադատէ ժողովուրդն Իտալացիներուն դէմ ցոյցեր ընելուն համար, ըսելով որ Իտալեան ազգն յանցանք չունի։

ՀՌՈՄ.—Բազմաթիւ ձերբակալութիւնք տեղի ունեցան Ժընէվի եղեռնական գործին հետեւանքով։

—Հռոմայ մօտերը քանի մը ծայրայեղ մարդիկ երեւցած ըլլալուն համար կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առաւ զանոնք բանտարկելու և դատելու։

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Գումբէպօ, Մօտա

Վարժարանիս ուսումնական տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 3ին ԵՇ. օր։ Նոր աշակերտ գնելու փափաքողք կրնան դիմել նոյն վարժարանը ՇԲթ. և կիրակի օրերը, կամ Սեղրոս խան, Մխիթարեանց գրատունը, ԴՇ. և Ուր. օրերը։ Վերատեսուչ

10—9 Հ. ՄԵՍՐՈՊ Վ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՏՔԹ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՊԷՅ ԱՐԱՊԵՆ

Իր ի Դարդանել ունեցած առժամանակեայ պաշտօնէն վերադարձած ըլլալով, ըստ առաջնոյն հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր իր բնակարանը Գումգարու, Պալի փաշա, թիւ 75, առաւօտները մինչև ժամը 4 և երեկոյները 10էն վերջը, Ուրբաթ օրերը ձրի կը նայի 7—10։ 6—6

ԲԱՂԴԱՒՈՐ ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾ ՄԸ

«Պարոն, արհեստս երկաթագործութիւն է, գիշերներս յաճախ չունիս կը բանուէր ու քունս կը խանգարէր, առտուան դէմ անդի կ'ունենայի այս դժբաղդութիւն և աւելի կը ծանրանար, երբ օդերը խոնաւ ու մրկալից ըլլային։ Բանիցս այնքան ծանր հանգամանք մ'առաւ, որ այլևս անկարող կը զգայի զիս շունչ առնելու։ Միևնոյն ատեն տեւական հազով մ'ալ կը տառապէի, որ ամէն սկսելուն 20—25 վայրկեան կը տևէր։ Անկողնէս ելլելուս, չաքարով կամ, պարզ սուրճ և ուրիշ ըմպելիներ խմեցի, ամէն տեսակ դեղ գործածել փորձեցի, և ոչ մէկը կրցաւ բուժել զիս։ Ընդհակառակն օր քան օրէ կը նեղանայի ու գոյնս կը գունէր։ Օր մը ձեր խայծղանին շնորհիւ եղած բուժումները խմացայ, կ'նս առաջարկեց որ անոր ալ փորձն ընեմ։» երկու փրանք արժող ծախսին բուաւ և այսօր ամէն մարդ գիտէ որ կուրծքի և շնչառական գործարաններու հիւանդութեանց միակ դարմանը խայծղանն է, և սեւ փոսս չպիտի հանցնէ քիզ ․․ Շիշ մը խայծղան (գաժրան) առի և վրայի հրահանգին համեմատ, ամէն ճաշէ առաջ ըմպելիքիս մէկ գաւաթին մէջ սուրճի գդալ մը լցնելով սկսայ խմել։ Այս առաջի շիշէն ետք, սկսայ աղէկ զգալ և շունչիս բանալը գալով յայտնեց, քանի չատ չէր վրդովուեր, չարունակելով երեք ամիս անընդհատ գործածել ձեր խայծղանը, հիմայ բոլորութեամբ սրտի կը ծանուցանեմ, որ երբեք չեմ հազար, և ոչ ալ խոնաւ օդերուն շունչս կը բանուի։ կատարելապէս բժշկուած եմ։ Կը յուսամ թէ ամէն անոնք որ առանց զիրենք խնամել կարողանալու, փոխադարձաբար տաքէն ու ցուրտէն դէմ կենալ ստիպուած են, գործածելով ձեր խայծղանը, պիտի կարողանան ապահովել իրենց առողջութիւնն, ինչպէս որ ես անոր շնորհիւ բոլորովին առողջացած կը շարունակեմ աշխատիլ»։

Սո․․ ԹԱՑԼՕՐՏ 33 Պէրն փողոց Բարիզ։

Ցամառ հարբուխն ու հինցած պրոնշիթը կարճ ժամանակի մէջ բուժելու համար, բաւական է կիւեօի խայծղան գործածել, նոյնպէս նոր սկսած թոքախտը դարմանելու և անոր ընթացքը կասեցընելու միակ միջոցը այս դեղն է, որովհետև խայծղանը թոքերուն մէջ մտնելով փտասակար միքրոպները կսպաննէ ու թոքերը կազմալուծուելէ կը փրկէ, ինչ որ անվիճելի ճշմարտութիւն մ'է։ Անխնամ ձգուած հարբուխը փտասակար հետեւանքներ կ'ունենայ, ուստի ջերմապէս կը յանձնարարուի կիւեօի խայծղան (Goudron Guyot) գործածելով առաջքն առնել նոր սկսած հիւանդութիւններու։ Այս դեղ ամէն դեղարաններու մէջ կը գտնուի։ 7 — 1 —

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԻ ՄԸ ԵԹԷ ՊԷՏՔ ՈՒՆԻՔ և կը փափաքիք առանց նեղութեան խմել անմիջական ազդեցութեամբ, թողէք եանօսի նման զզուեցուցիչ ջուրերն ու դեղերն, որոց մեծագոյն մասը կեղծ են, ու փութացէք գնել

ՎԻԼԼԱՔԱԲՐԱ VILLACABRAS

ոչխարհահայկական մաքրողականն, ոն բնական աղբիւրներէն Բաս․․․ բնութեամբ զտուած յստակ ջուր մ'է և չատ դիւրաւ կը խմուի։ Ազդեցութիւն անմիջական։ ՎԻԼԼԱՔԱԲՐԱՆ ուրիշ լուծողական ջուրերու նման ոչ խիթ և ոչ անհանգստութիւն կը պատճառէ։ Առտուն անօթի, ջուրի գաւաթ մը ՎԻԼԼԱՔԱԲՐԱՆ՝ տասը վայրկեան ընդմիջումով երկու անգամէն կէս առկէս խմել, բաւական է կատարելապէս մաքրուելու։ Պնդութիւն, գլխուցաւ և ստամոքսի խանգարում ունեցողներ, մանաւանդ նստողական կեանք վարող անձինք, եթէ ամէն առտու թէյի կամ գինիի գաւաթ մը Վիլլաքապրա խմեն, կ'ազատին պնդութենէն և անոր հետեւանք հիւանդութիւններէն։ Կը ծախուի ամէն դեղարաններու և դեղավաճառատուններու մէջ։ 26—12

ՖՐՆՏ․ ԼԷՅԼԱՆՏ ԸՒ ԸՆԿ․

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Արեւելեան Միջ․․․ Բանող չոգենաւեր

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ասեանիան	10500	Էճերիան	3500
Բէլգրիան	10500	Բրբժիրն	3000
Լանքաշիրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատելֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծորճիան	8000	Անատոլիան	2500
Պոստոնիան	8000	Ալզաշիըն	2500
Ֆլորենթիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինչօ	900
Վալօնիան	3700	Օրորդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆոդիան	3500		

Ֆողէտ չոգ․, Նաւապետ Լէթլըր, Բաթիէն գալով դէպ ի Սեպաս․ 3 անյապաղ պիտի երթայ Լիվըրբուլ։

Արբիծ չոգ․ նաւապ. Հիթ, այս շաբթու կ'մեկնի ուղղակի ի Լիվըրբուլ։

Ֆլէճէն չոգ․ նաւապ․ Լօկըն, Լիվըրբուլէ կ'սպասուի ամսոյս 8ին։

Ապրանքի տէրերէն կ'խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը գրել չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆՏԷՆ Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1 Ղալաթիա

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼ․ 200,000,000 ՖՐ

ՊԱՀԵՍՏՔ 50,000,000 ՖՐ․

ԱՄԲՈՂՋ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Հալլաճեան խան Գարաքէօյ, կամրջին մօտ

ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ կողմ, Սուլթան Համամ

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ կը կատարէ սեղանաւորական ամէն տեսակ գործողութիւն։

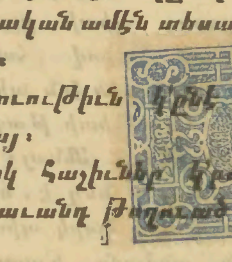

Փոխատուութիւն կ'ընէ արժէթղթոց վրայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կ'բանայ և փոխարէն աւանդ թողուած արժէթղթոց։

Ֆրանսական ու օտար զանազան հրապարակներու վրայ շրջաբերութեան կ'գնէ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐԵՐ և ՎԱՐԿԱԳԻՐԵՐ։

Պորսայի հրամաններ կ'կատարէ․

Կտրոններ կ'վճարէ։

Արժէթուղթեր կ'պահպանէ։

Դրամ կ'ընդունի Չէքի հաշուով։

Պայմանաժամով ՄՈՒՐՀԱԿՆԵՐ կուտայ, որոշեալ պայմաններով։

Վարկագրերու տէրերուն համար մասնաւոր ՍԱԼՈՆ ունի։

ԴՐԱՄԱՐԿՂՆԵՐ վարձու կուտայ։

Առեւտրական տոմսերու, բեռնագրերու և փախանակագրերու արժէքը կ'գանձէ։

ՊՈԼՍՈՅ ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ ամէն տեսակ սեղանաւորական գործեր։

Վաճառաց վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ։

Վաճառք կ'ընդունի թէ՛ իբրեւ անպայման աւանդ՝ պարզ մթերոցչէք ստանալով և թէ՛ յանձնակատարութեամբ՝ ի Պոլիս կամ յարտասահման վաճառման համար։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Կ'ուզէ՞ք հագուստի անգլ․ եւ ֆրանս․ կերպասներ․ — Դիմեցէք Պահճէ-Գարու Համիտիէ ճառաւէսի թիւ 38, Օհան էֆ․ Կիւմիշեանի վաճառատունն, ուր պիտի գտնէք ըղձանակին նորաձեւութեան համաձայն ընտիր կերպասներ։ Փափաքողաց հրապարակի վրայ ծանօթ դերձակի մը ձեռամբ և աժան գնով կարել կ'տրուի։— Վճարման դիւրութիւն։ 70—4

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵԱՆՔ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ․Ն ԿԵՆԱՑ ՎՐԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Ե՛ՒՐՈՊԱ

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ զ'Իդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան չէնքերն ուժմ․ կը վերաշինուին, որով իր գրասենեակներն առժամապէս փոխադրուած են Նօդր-Տամ տէ Վիքդուար փողոց Թ․42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին երաշխաւորուած երաշխաւորութեան դրամագլուխը է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ Ֆր․։ Ապահովագրութիւն որ կ'բանի 4,545,160,943 ֆր․։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնդուն․ գումարով վճարելի չահերն են 14,400,000 ֆր․, 1897 էն 1.424,000 ֆր․ աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000 է աւելի անդամ, որք ընկերութիւնը կը կազմեն, որոց կ'պատկանի ընկերութիւնն և որոց կ'վերադարձին ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, եւ կամ առկաւին չէք, խնդրեմ չահեկան է ձեզ համար ճանչնալ ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մեծամասն տեղեկութիւններ ուղեցէք իբրև հասութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորել տոկոս ունի։ Նոյնպէս բեկաներու պահելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մը մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա

Ժ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՈԼ ԵՒ ԸՆԿ․

Քննիչ-Պատուիրակ

Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

Վոյվոդա փողոց, Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ին կայսր․ հրամանով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37

Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ․ — ԿԵԱՆՔ․— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — ԱՐԿԱԾՔ․

Ընկ․ դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	10,000,000 ֆր․
Երաշխաւորութեան գումար	67,000,000 »
1895 ի հասոյթք	25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ է Կ․ Պոլսոյ Ա. [illegible]

Ղալաթիա, Քարաքէօյ վրայ (Հին Մաքսատան փողը)

Ընդհ․ Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՕՐ ԲԷՐԻՆ

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՇԽԱՐՀԻ ԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1842 ԻՆ Ի ՆԻՒ—ԵՈՐՔ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ՝ 1,314,000,000 ՖՐ. ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃՐԼ.

1897 ՏԱՐՒՈՅ ՀԱՍՈՅԹՔ 280,600,000 ՖՐԱՆՔ

Այժմու ապահովագրութիւնք և ցկեանս եկամուտ 4 միլիառ 853 միլիոն ֆրանք

Թանկագին (Նախատեսութեան դրամագլուխ) 183,900,000 ֆր.

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ բաժնետէր չունենալով ապահովագրեալներ միայն կ'վայելեն թէ՛ ապահովագրութեան և թէ՛ շահագործման բոլոր արդիւնքը։

Անփոփոխ եւ հաստատուն բոլիծներ

ԳՈՐԾԱԾԱԿԱՆ ՍԱԿԵՐ. — Ապահովագրութեան մասնակ՝ Ամբողջ կեանք ցկեանս և ժամանակաւոր բաժիններով։ Մասնակ՝ 5 0/0 պարտաթուղթ։ Մասնակ՝ մասնակի եւ չարունակական վճարումներու։ Մասնակ խառն՝ ըստ կամս ամբողջ կեանք և չահ երաշխաւորելու։ Մասնակ՝ քոնսոլիտէ դրամագլուխով եւ չահով։ Զաւակներու օժտումի ծխերս եկամուտ 10, 15, 17 և մինչև 18,39 0/0 եկ․ եկ։

Ընդհ․ Գործակալ Հ. ՏԸ ԱՆՏՐԻԱ — Գործակալութեան վարիչ ԱԼՊԵՐԴ ՄԵՕԼՀԱՐՁԷՆ

Պոլիս, Պաղչէ-Գաբու Իպէքճի Պէյ խան

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրբուլ և Միջերկրականի միջեւ բանող չոգենաւեր

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ամասիս	3500	Թիպս	2500
Թամսէս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէնիս	3500	Նէրզիս	2500
Անիւպիս	3000	Բերա	2250
Ալօր	3000	Օսիրիս	2250
Անօբիս	3000	Սֆինքս	2000
Բամանիր	3550	Կռոքօնիդ	1500
Ֆարօս	2750	Իպիս	1500

Ձէֆիրնիկ չոգ․ը Սեպտ․ի դէպ 3ին Լըվըրբուլէ հոս կ'հասնի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ Ուէթթել խան

ՃԷՅՄՍ ՄՕՍ և ԸՆԿ.

34, Ճէյմս Սդ․իդ, Լիվըրբոլ

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Բարձր դասու ընկերութիւններու մէջ տեսակ մը գարեջուր կ'գործածեն, որ մարդուս քաղցր հաճոյք մը պատճառելով ստամոքսը կ'առողջացնէ և մարսողութիւնը կատարելապէս կ'դիւրացնէ։ Ոեւէ պատճառաւ տառապ եկած անհանգստութիւն անմիջապէս կ'բժշկուի այս գարեջուրին շնորհիւ և մարդ նոր կեանք եւ ոյժ կ'ստանայ։ Հաստրակութեան ծանօթ է այս գարեջուր և աշխարհի ամէն կողմ բժիշկներն ստամոքսի հիւանդութեանց և դժուարամարսութեան համար միայն այս գարեջուրը կ'յանձնարարեն որուն անունն է «Լէ-ֆրէբ տը Մոլի Ֆլ․․․ Տէժարտէն»։ Կերակուրէն առաջ Տէժարտէնի գարեջուրէն մէկ կամ երկու գաւաթ խմելով մարդս թէ՛ յոյժ կ'ախորժի և թէ՛ ստամոքսին առողջութեանը ծառայած կ'ըլլայ․ որովհետեւ գործածել սկսելուն պէս, ախորժակը կ'բացուի, կերածը դիւրաւ կ'մարսէ, քունը կ'կանոնաւորուի, և մարմինը կ'զօրանայ։ Փափկակազմ անձանց և ստամոքսի հիւանդութենէ նեղուողներու կը յանձնարարուի որ փոխանակ ստոր գարեջուր գործածելով ստամոքսնին խանգարելու, Տէժարտէնի գարեջուրէն գործածեն, որ թէ իրենց զուարթութիւն պիտի պատճառէ և թէ ստամոքսնին առողջ պիտի պահէ։ Կը ծախուի ամէն դեղարաններու, դեղավաճառատուններու և մեծ նպարավաճառանոցներու մէջ։ ՏԷԺԱՐՏԷՆ անունը չկրող շիշերը կեղծ են։ 13—7

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի խասսայի Շահանէճէ միւլքիյեսի օլունմագ զունտուրտ ․․․ վէ ճիզմէլէրին մահը հաֆ բաւմինին 7ինճի բազար իրթէսի կիւնիւ գաբոր․․․ գօթիսի վիրիլէճէկինտէն իթայա թալիպ օլանլարըն Խազինէի միւլքիյէ ճէհետ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ 3—2

1 Իյլուլ 314

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան 7 մէճտ. 6 ամս. 3½ : 3 ամս. 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ։ Արտասահման 40 Ֆր. 6ամս 20, 3ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ։

Ի դիմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ և այլ գրութիւնք ետ չին դարձուիր․

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՅ Կ. Պոլիս, Nº 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (23)

ՔԱՍԻՄ

ՎՐԷԺԽՆԴԻՐԸ

ՎԷՊ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Փոքր Ասիոյ քաղաքներէն գաղթող կիներ, թէեւ անվարժ Պոլսոյ սովորութիւններուն ու բարքերուն, սակայն բնական այնպիսի ձիրքերով օժտուած կ'ըլլային որ, քանի մը տարի մայրաքաղաքիս մէջ ապրելէ վերջ, «քան զՊոլսեցին Պոլսեցի» կ'դառնային ամէն տեսակէտով, եւ միշտ կ'հետեւէին մայրաքաղաքի կիներուն ։ Իսկ այս խեղճուկրակը, ինչ որ էր եկած օրը, նոյնն էր նաև այսքան տարի վերջ եւ հիմա դուցէ քիչ մ'ալ ետ գնացած ։

Խորամանկ կիներ կ'ւաճելով Տիկին Նեկտարի՝ Աբէթեաններու նկատմամբ տածած խնամիական նպատակը, անոր սիրտը ծակելու համար չատ անգամ սիրուն անէքտօտներ կ'պատմէին Տիկին Աբէթեանի խեղճուկրակ կեանքէն։ Աշխէնի մայրն, երբ Աբէթեանի վաճառական դառնալէ քանի մը տարի վերջ Պոլիս կուգայ, դրացուհիներ, պտըտցնելու համար, կառքին վառօդայետ Պօղոս պէյին տունը կ'տանին զայն։ Երբ գաւիթէն ներս կ'մտնեն՝ Տիկին Աբէթեան անմիջապէս ջերմեռանդ ձեւեր առնելով կ'սկսի խաչակնքել եւ ձեռնամած աղօթել պատկերներուն հանդէպ, միեւնոյն ատեն զարմանալով թէ, ինչո՞ւ ուրիշներ չեն աղօթեր։ Հանդիսատեսները խնդալէն կ'ճաթին, չկրնալով մեկնութիւն տալ նորեկ կնոջ արարքին․ վերջապէս աղօթքն աւարտելէ յետոյ, կ'հասկնան որ, Տիկին Աբէթեան դահլիճին չահերը, պատկերներն ու այլ զարդերը տեսնելով եկեղեցի կարծած էր զայն ։

Տիկին Նեկտար, այս եւ ասոր նման հազարաւոր պատմութիւններ լսելով եւ քրոջ ու եղբօր խայտառակ կեանքին ականատես ըլլալով հանդերձ․ չատ անգամ չէր կրնար դիմադրել արծաթամոլութեան զգացմանն եւ կը մտադրէր խնամութիւն մը հաստատել անոնց հետ, սակայն թէ ամուսնոյն Սարգար Գառնակերտեանի եւ թէ զաւակներուն բուռն ընդդիմութիւններն, ըստ բաւականին յետաձգած էին գաղափարներն եւ հիմա, իբրեւ տկար բողոք մը միայն մերթ ընդ մերթ կ'յեղյեղէր Աբէթեաններու անունն ։

Բայց եթէ Աբէթեաններն այս թերութիւններն ունէին, ուրիշներն ի՞նչ էին, մանաւանդ Մրայօնեան ի՞նչ մարդ էր․ ո՞վ էր․ ո՞ւսկից կուգար, ամուսնանալու մտադի՞ր էր․ կարժէ՞ր Վարդենին անոր տալու համար մեծամեծ զոհողութիւններ ընել։ Ասոնց ամէնքը կ'անցնէին խեղճ մօր մտքէն, որ այսչափ հարստութիւնով, չուաբած հիացած էր, Վարդենիի նման թանկագին աղջիկ մը ամուսնացնելու խնդրոյն մէջ։ Ուստի կրկին խօսք առնելով ։

—Վահրամը դէ՛չ է․ Աբէթեաններն ստորի՛ն են, ա՛ղէկը ո՛վ է ըսաւ․ Մրայօնեանի հանեցա՞ք։

—Որչափ որ կարելի է առաջին տեսութեամբ մէկը դատել, այնպէս կ'ենթադրեմ որ, ըսաւ Գառնակերտեան, օրինակելի երիտասարդ մ'է Մրայօնեան, խօսուածքը, շարժուածքը ձեւերն ու ընդհանուր նիստուկացն արդէն կ'վկայեն իրեն համար, ասկից զատ իբրեւ առեւտրական մարդ, եռանդական ձիրքերով օժտուած է։

—Հապա հարստութի՜ւնն, գոչեց Տիգրան, Վահրամ՝ որ բնաւ մէկու մը համար աղէկ չըսեր, այնչափ դրուատելից լեզուով խօսեցաւ Մրայօնեանի միլիոններուն նկատմամբ, որ զարմացայ, հիացի։

—Այո՛, նշանակելի պարագայ մ'է ատ, Վահրամի նման չարախօսի մը համար, սակայն ի՞նչ առիթով մտերմացեր է Մրայօնեանի հետ։

—Բարիզ ճանչցեր են զիրար, եւ Վահրամ կ'ըսէ թէ, միլիոններու տակ կ'ստորագրէ Մրայօնեան, և իր ստորագրութիւն ամէն դրամատան կողմէ, անմիջապէս հնչուն դրամի կ'վերածուի։

—Երիտասարդին ընթացքն ալ պատճէն կ'հաստատէ Վահրամին բառերն, բայց աղէկ ուշադրութիւն ըրի՞ք, երբեք ամբարտաւանութիւն մը կամ հպարտութիւն մը կա՞յ վրան, երանի թէ Վահրամ ալ փոխանակ Մրայօնեանի գովեստն ընելու, քիչ մը անոր բարքերն օրինակէր։

—Բայց Վարդենին Մրայօնեանի թեւը տեսնելուն, չատ յուզուեցաւ, յարեց Տիգրան։

—Ցուցուելու ի՞նչ կայ, պատասխանեց Գառնակերտեան․ դուն ալ ինչո՞ւ մօրդ նման ամէն պարզ բանէ հետեւութիւն կ'հանես․ Մրայօնեան Բարիզ մեծցած երիտասարդ է․ ամէնուն հետ ալ կ'տեսնուի․ ամէնքն ալ կը յարգէ․ միթէ ասկից պէ՞տք է հետեւցնել որ, մեր աղջկան նախապատուութիւն կուտայ․ և ո՞վ կ'ըսէ որ ամուսնանալու մտադիր է ան։

—Ես ալ գիտեմ այնպէս ըլլալն, ըսաւ Տիգրան, բայց Վահրամի տարօրինակ յուզումին չկրցի նշանակութիւն մը տալ, քոյրն Աշխէն ալ երեկոյթին սկիզբէն ի վեր Մրայօնեանի ծիրքը փակչած էր, բայց ոչ ոք ուշադրութիւն դարձուց անոր։ Այնպէս կ'ենթադրեմ որ, Վահրամ զիջաց այս երեկոյթը սարքելուն և Մրայօնեանը հասարակութեան ծանչցնելուն։

—Ուշ կամ կանուխ, այդ բանը տեղի պիտի ունենար, պատասխանեց Գառնակերտեան, Մրայօնեանի պէս առեւտրական մարդ մը, առանց Պոլսոյ հրապարակը մօտէն ուսումնասիրելու չէր կրնար մեկնիլ։

—Այո՛, տարաձայնութիւններ կը շրջին թէ, դրամատուն մը պիտի հիմնէ մայրաքաղաքիս մէջ։

—Ինչո՞ւ չէ, կ'հաւատամ, հիմա ամէնէն դժուար խնդիրը, մեծ դրամագլուխներու համար հրապարակ գտնելն է, բայց թէ, Պոլիսէն աղջիկ մը պիտի առնէ, ատիկա տարակուսելի կ'թուի ինծ։

—Ընդհակառակն, հա՛յր, կ'ըսեն թէ ամուսնանալու յստակ դիտումով Պոլիս եկած է եւ երեկոյթին գիշերէն իսկ, չատեր վճռեցին որ Վարդենիին ձեռքը պիտի խնդրէ։

—Մեզ համար մեծ բարեբախտութիւն պիտի ըլլայ անշուշտ այս ամուսնութիւն, ըսաւ Գառնակերտեան, բայց չատ հաւանական չեմ դտներ։

—Եթէ Մրայօնեան այդպիսի նպատակ մ'ունենայ իսկ, Վահրամ պէյ ամէն կողմէ արգելքներ պիտի յարուցանէ։

—Դուք դեռ մարդ չէք կրնար դատել, Մրայօնեան ամէն հոլէ տասանող մէկը չէ, բաւական է որ բանի մը որոշում տայ, կարելի չէ որ Վահրամի դարձուածքներէն խաբուի։ Եւ երկարօրէն խօսակցեցան այս խնդրոյն վրայ առանց որոշ եզրակացութեան մը յանգելու։

Իսկ Վարդենի, երեկոյթէն վերադառնալէն ի վեր, բոլորովին մելամաղձիկ դիրք մ'առած՝ ստուգանարար կ'կորսնցնէր իր զուարթ բնաւորութիւնն ու ժամերով մտախոհ կ'մնար նստած տեղը։ Ի՞նչ էր մանկամարդ աղջկան կոյս մտքին մէջ յուզուող խնդիրն, ինքն ալ չէր գիտեր մինակ կ'զգար որ, գլուխը ճվրան չէր և բոլորովին անընդունակ էր, տնական զբաղումներու մէջ, իր սովորական գործունէութիւնը վերսկսելու։ Մինչեւ այս քսանամեայ հասակն, երբէք այս ստոյգ մելկութեան ենթարկուած չէր․ ինքն իրմէն կ'ամչնար, եւ գերմարդկային ճիգեր կ'ընէր, ներքին զգացումները, զինք շրջապատողներէն ծածկելու, սակայն հակառակ գեղանի աղջկան ջանքերուն, ամէն ոք կ'զգար, հոգեկան մեծ փոփոխութիւնն որ տեղի կունենար անոր վրայ։

Երեկոյթէն՝ յոգնած, պարտասած, ուժաթափ վիճակի մը մէջ վերադարձած էր, եւ անկից ի վեր ժամ մը հանգիստ չէր ըրած։ Մրայօնեանի դէմքը ամէն վայրկեան կ'պատկերանար աչքին առջեւ ու անոր ձայնին գողտրիկ ելեւէջները դեռ կ'հնչէին ականջին մէջ։ Առաջին անգամն էր որ այս կարգի տարօրինակ զգացման մը կենթարկուէր եւ չէր կրնար նշանակութիւն տալ զինքը չարչարող քաղցր խռովքերուն։

Ի՞նչ կացութեան մէջ կ'գտնուէր երեք օրէ ի վեր․ հիւանդ էր եւ բժշկուելու վրա՞յ խորհելու էր, թէ այս քաղցր մելկութեան անձնատուր ըլլալով, պէտք էր չարունակէր իր մելամաղձիկ երազներն։ Չէր կրնար վճռական որոշում մը տալ այս մասին եւ քանի, Մրայօնեանի լուծը վրայէն թօթափել ուզէր, այնչափ կ'ձնշուէր անոր յիշատակներուն քաղցրութեանը տակ։

Շար.